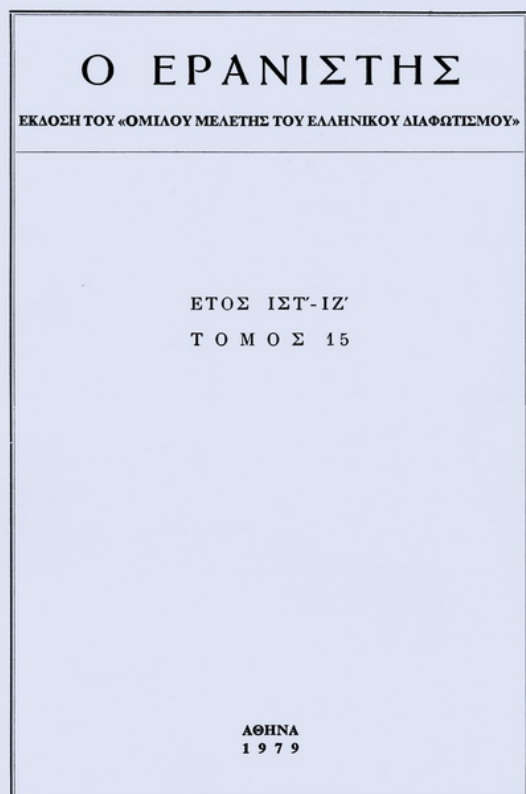

The Gleaner

Vol 15 (1979)

Ο Κόχραν, οι Ιωαννίτες και το Αιγαίο στα 1827

Ευρυδίκη Α. Αμπατζή

doi: [10.12681/er.354](https://doi.org/10.12681/er.354)

To cite this article:

Αμπατζή Ε. Α. (1979). Ο Κόχραν, οι Ιωαννίτες και το Αιγαίο στα 1827. *The Gleaner*, 15, 75–100.
<https://doi.org/10.12681/er.354>

Ο ΚΟΧΡΑΝ, ΟΙ ΙΩΑΝΝΙΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΣΤΑ 1827

Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1827 ὁ λόρδος Th. Cochrane, ἀρχιναύαρχος τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου, περνώντας ἀπὸ τῆ Νάξου, πρότεινε στοὺς Δημογέροντες τῆς νᾶ ὑψώσουν τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου τῇ σημαίᾳ τῶν Ἰωαννιτῶν Ἱπποτῶν, δηλαδὴ οὐσιαστικὰ νὰ ἀποτελέσουν τὸν ἐδαφικὸ ἐκεῖνο χῶρο, ὁ ὁποῖος τοὺς ἦταν ἀπαραίτητος γιὰ νὰ ἐπανιδρύσουν τὸ κράτος τους, ποὺ ἀπὸ τὸ 1798, μὲ τὴν ἀπώλεια τῆς Μάλτας, εἶχε πάψει νὰ ὑφίσταται. Ὁ Κόχραν ἰσχυρίστηκε ἀργότερα, ὅτι προχώρησε στὴν ἐνέργειά του αὐτή, ἐπειδὴ, σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψή του, τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου δὲν θὰ περιλαμβάνονταν στὰ ὅρια τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ ξαναγυρίσουν στὴν κυριαρχία τῶν Τούρκων. Κατὰ τὴ γνώμη του μάλιστα, οἱ Ἱππότες, μὲ τὸν τρόπο αὐτό, θὰ ἦταν σίγουροι σύμμαχοι καὶ ὑπερασπιστές τους ἐνάντια στοὺς Τούρκους.

Ἡ πρόταση αὐτὴ προκάλεσε ἀντιδράσεις, τόσο ἀπ' τὴν πλευρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβέρνησης, ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς Νησιώτες, τελικὰ ὅμως δὲν εἶχε συνέχεια¹. Τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ δημιουργεῖ ὀρισμένα ἐρωτηματικά. Γιατί ἔκανε ὁ Κόχραν τὴν πρόταση αὐτὴ στοὺς Δημογέροντες καὶ ποιὸν ἐξυπηρετοῦσε; Ἀνέκδοτα ἔγγραφα συνδυασμένα μὲ δημοσιευμένες ἄλλες πηγές δίνουν τὴ δυνατότητα νὰ ἐρμηνευθεῖ ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Κόχραν².

Πρὶν προχωρήσουμε στὴν ἐξέταση τοῦ ζητήματος, θὰ ἦταν σκόπιμο νὰ ἀναφερθοῦμε συνοπτικὰ στὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴν ἐπαναστατημένη Ἑλλάδα μέσα στὴν ὁποία τοποθετεῖται ἡ στάση τοῦ Κόχραν. Τὴ χρονιά αὐτὴ δύο σημαντικὰ γεγονότα δεσπόζουν στὸν

1. Ὁ μόνος ποὺ ἀναφέρει τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνα εἶναι ὁ Ν. Σπηλιάδης, *Ἀπομνημονεύματα*, τ. Γ', Ἀθ. 1857, σ. 568 καὶ τ. Δ' (ἐκδ. Κ. Α. Διαμάντη), Ἀθ. 1970, σ. 54. Πβ. Π. Κοντογιάννης, *Ἱστορικά ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ Ὑπουργείου ἐξωτερικῶν*, Ἀθ. 1927, σ. 67-73. Α. Λιγνοῦ, *Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας*, Πειραιᾶς 1930, σ. 320-322, 328, 357. Α. Δασκαλάκης, *Κείμενα - Πηγὰι τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως*, τ. Β', μερ. Β', Ἀθ. 1967, σ. 655, 694. *Ἀρχεῖον Λαζάρου καὶ Γεωργίου Κουντουριώτου*, τ. Γ', Ἀθ. 1966, σ. 59-60.

2. Εὐχαριστῶ καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ τὴν κ. Δέσποινα Θεμελῆ - Κατηφόρη, ποὺ μοῦ ὑπέδειξε τὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἀρχεῖακοῦ αὐτοῦ ὕλικου.

έλληνικό χώρο. Στις 6 'Ιουλίου 1827 υπογράφεται ή συνθήκη του Λονδίνου και τόν 'Οκτώβριο του ίδιου χρόνου έχουμε τή ναυμαχία του Ναβαρίνου, σημαντικό βήμα για τήν άπελευθέρωση τής 'Ελλάδας. Είναι γνωστό ότι στη συνθήκη του 1827 δέν καθορίζονται τά σύνορα του νέου 'Ελληνικού Κράτους. 'Απλώς αναφέρεται ότι «τα όρια του έδάφους επί τής ήπειρωτικής 'Ελλάδος και ό προσδιορισμός των νήσων του 'Αρχιπελάγους εις τās όποιās θέλει εφαρμοσθῇ ό συμβιβασμός αυτός θέλουν άποφασισθῇ εις έπομένην διαπραγμάτευσιν»³.

Τόν 'Οκτώβριο του 1827, άμέσως μετά τή ναυμαχία του Ναβαρίνου, από φόβο μήπως μείνουν έξω από τά όρια του νεοσχηματιζόμενου κράτους περιοχές που και αυτές είχαν επαναστατήσει στη διάρκεια του 'Αγώνα⁴, άποφασίστηκε ή όργάνωση επιχειρήσεων στη Χίο, Κρήτη, και 'Ανατολική και Δυτική 'Ελλάδα. Τήν άρχηγία τής έκστρατείας στη Χίο αναλαμβάνει ό Φαβιέρος που στις 17 'Οκτωβρίου αποβιβάζεται στο Μαυρολιμένα Χίου. Μια μέρα άργότερα φθάνει στο νησί και ό Κόχραν φέρνοντας μαζί του πολεμικό ύλικό.

Μέσα σ' αυτό τó κλίμα ρευστότητας και άνησυχίας, που υπάρχει στόν έλληνικό χώρο, σχετικά με τόν καθορισμό των όριων του μελλοντικού κράτους, και των προσπαθειών των 'Ελλήνων νά πετύχουν σ' αυτό

3. Βλ. Α. Δασκαλάκης, *δ.π.*, σ. 637-641. Α. Μάμουκας, *Τά κατά τήν 'Αναγέννησην τής 'Ελλάδος, ήτοι συλλογή των περί τήν αναγεννωμένην 'Ελλάδα συνταχθέντων πολιτευμάτων, νόμων και άλλων επισήμων πράξεων από τó 1821 μέχρι τέλους 1832*, τ. ΙΑ', 'Αθ. 1852, σ. 716. Πρβλ. Ed. Driault-M. Lheritier, *Histoire Diplomatique de la Grèce de 1821 à nos Jours*, τ. Ι, Παρίσι 1927, σ. 430. Στις όδηγίες όμως που στάλθηκαν από τή συμμαχική διάσκεψη του Λονδίνου στους ναύάρχους Κόδριγκτον, Χέυδεν και Δεριγνύ που όριζαν τήν έκταση του άποκλεισμού των έλληνικών παραλίων που θά εφαρμόζαν οι τρεις Δυνάμεις εναντίον των Τούρκων, καθορίζονταν ότι αυτή θά έπρεπε νά εκτείνεται, «έφ' όλων των άκτων τής 'Ελλάδος από του κόλπου του Βόλου προς 'Ανατολάς μέχρι των εκβολών του 'Ασπροποτάμου προς Δυσμάς, "και των νησιών" του έλληνικού 'Αρχιπελάγους». Βλ. τις όδηγίες προς τους Ναύάρχους για τήν εφαρμογή του άποκλεισμού, στού Α. Δασκαλάκη, *δ.π.*, σ. 652. 'Αργότερα όπως θ' άποδειχθεί αυτή θά είναι ή έκταση του πρώτου έλληνικού ανεξάρτητου κράτους. Για τή λύση των όροθετικών προβλημάτων συνέρχεται, όπως είναι γνωστό, τó Σεπτέμβριο του 1827 ή Συνδιάσκεψη του Πόρου. Βλ. Α. Δασκαλάκης, *δ.π.*, σ. 792-843. D. C. Fleming, *John Capodistrias and the Conference of London (1828-1831)*, Θεσσαλονίκη 1970, σ. 48-66.

4. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο άρθρο 4 του β' κεφ. του Συντάγματος τής Τροιζήνας του ίδιου χρόνου διατυπώνεται ότι «'Επαρχία τής 'Ελλάδος είναι όσαι έλαβον και θά λάβουν τά όπλα κατά τής όθωμανικής δυναστείας» βλ. Α. Μάμουκας, *δ.π.*, τ. Θ', 'Αθ. 1841, σ. 129. Πβ. Σπ. Τρικούτης, *'Ιστορία 'Ελληνικής 'Επαναστάσεως*, τ. Δ', 'Αθ. ³ 1888, σ. 166.

τὸ ζήτημα τὴν εὐνοϊκότερη λύση, τοποθετοῦνται οἱ ἐνέργειες τοῦ Κόχραν σχετικὰ μὲ τὴν ὑψωση τῆς σταυροφορικῆς σημαίας στὶς Κυκλάδες.

Οἱ τρεῖς ναύαρχοι τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ὅταν πληροφοροῦνται τὴν ἐκστρατεία στὴ Χίο, στέλνουν προκήρυξη στὸ Νομοθετικὸ Σῶμα⁵, γραμμμένη σὲ ἔντονο ὕφος, ὅπου δηλώνουν ὅτι δὲν θὰ ἀνεχθοῦν «νὰ κάμουν οἱ Ἕλληνες οὐδεμίαν ἐκστρατείαν, οὐδεμίαν ἐπιδρομήν, οὐδένα ἀποκλεισμόν πέραν τῶν ὁρίων τοῦ Βόλου, τῆς Ναυπάκτου, περιλαμβανομένων τῆς Σαλαμῖνος, τῆς Αἰγίνης, τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Σπετσῶν»⁶. Ὁ Φαβιέρος ἀγνοεῖ τὴν προκήρυξη καὶ μῶλο πού πιέζεται ἀπὸ τὸν Δεριγνὺ νὰ ἐγκαταλείψει τὸ νησί, συνεχίζει τὸν ἀγῶνα, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν Κόχραν πού φεύγει ἀπὸ τὴ Χίο καὶ πλέει πρὸς τὴ Νάξο⁷. Στὸ δρόμο του πρὸς τὴ Νάξο, ὁ Κόχραν περνάει ἀπὸ τὴ Σάμο καὶ στέλνει προκήρυξη στοὺς Σαμιῶτες ὅπου μιᾶ ἐπαινετικὰ γιὰ τὴ γενναιότητα τοὺς καὶ τοὺς συμβουλεύει νὰ εἶναι προσεκτικοὶ γιὰ νὰ μὴ ξαναπέσουν στὰ χέρια τῶν Τούρκων⁸. Τὴν ἴδια προκήρυξη στέλνει καὶ στὴν Πάτμο καὶ στὴ Νάξο ὅπου φθάνει στὶς 26 Ὀκτωβρίου: «Ἀράξε εἰς τὸν Κριόν, ἐπήγαν οἱ κοινοὶ Δημογέροντες πρὸς χαιρετισμὸν καὶ βασιλεύοντας ὁ ἥλιος ἦλθαν ὀπίσω, ἐβγαλαν λόγῳ ὅτι ὁ λόρδ Κοχράνης τοὺς εἶπεν ὅτι τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἔμεινεν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς συμβούλευσε διὰ νὰ κράζουν καὶ τοὺς προύχοντας τῶν ἄλλων νήσων νὰ κάμουν συνέλευσιν καὶ νὰ ὑψώσουν σημαίαν σταυροφορικὴν καὶ νὰ γράψουν ἀναφοράν πρὸς τοὺς Ναυάρχους τῶν τριῶν Δυνάμεων ὅτι δὲν δέχονται τὸν ζυγὸν τοῦ Σουλτάνου καὶ ὅτι θέλει εὔρουν πολλοὺς ὑπερασπιστάς»⁹.

Τὰ λόγια αὐτὰ προκαλοῦν ἀναταραχὴ καὶ ἀντίδραση ἀνάμεσα στοὺς Ἀξιῶτες. Ὁ Παροναξίας Ἱερόθεος, στέλνει τὴν ἴδια μέρα γράμμα στὴν Ἀντικυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ γράφει, ὅτι ἡ προκήρυξη τῶν τριῶν ναυάρχων, «ὀριστικῶς μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου καὶ τὰς ἀγκάλας τῆς φιλοστόργου ἡμῶν Διοικήσεως»¹⁰. Ἀναφέρεται στὴ συνέχεια στὰ ὅσα πρόσφεραν οἱ Αἰγαιοπελαγίτες στὴν Ἐπανάσταση καὶ στὶς θυσίες πού ἔκαναν γι' αὐτὴν¹¹.

5. Βλ. Ἀρχεῖον Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν (στὴ συνέχεια: ΑΥΕ) 1827 α.α. 18, Ιβ ΙΙΙ (24 Ὀκτωβρίου 1827). Πβ. Ἀρχεῖον τῆς Κοινότητος Ὑδρας, ὁ.π., σ. 320-322.

6. ΑΥΕ, ὁ.π. (24 Ὀκτ. 1827). Πβ. Ἀρχ. Ὑδρας, ὁ.π., σ. 320-322.

7. Βλ. Σπ. Τρικούπης, ὁ.π., σ. 173.

8. ΑΥΕ, ὁ.π. (7 Ὀκτ. 1827). Πβ. Π. Κοντογιάννης, ὁ.π., σ. 67.

9. Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους (καὶ στὴ συνέχεια: ΓΑΚ), Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, φακ. 113 (5 Νοεμ. 1827).

10. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἐσ., φακ. ΙΙΙ (26 Ὀκτ. 1827).

11. Τὰ πράγματα δὲν εἶναι ἔτσι πού τὰ παρουσιάζει ὁ Ἱερόθεος. Τὰ περισ-

καὶ τελειώνει λέγοντας, ὅτι δὲν πρόκειται ἀνὰ ὑποκύψουν τὸν αὐχένα εἰς τὸ ὀθωμανικὸν κράτος, ἢ εἰς τὸ σύνταγμα τῶν σταυροφόρων»¹², ἀλλὰ ἔχουν σκοπὸ νὰ μετοικήσουν ὅλοι στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα.

Στὸ μεταξύ ὁ Κόχραν ἀντιλαμβάνεται, ὅτι θὰ τοῦ ζητηθοῦν ἐξηγήσεις γιὰ τὴν ἐνέργεια τοῦ αὐτῆ, καὶ σπεύδει νὰ ἀναιρέσει, μὲ γράμμα τοῦ πρὸς τὸ συνταγματάρχη Οὕρκχαρτ, τὴν πρόταση ποὺ ἔκανε, λέγοντας, ὅτι τὰ λόγια τοῦ παρεξηγήθηκαν¹³. Αὐτὸ τὸ γράμμα, ὁ Οὕρκχαρτ τὸ δίνει στὴν Ἀστυνομία Νάξου καὶ ὁ ἀστυνόμος Βασίλης Μπαρλᾶς τὸ γνωστοποιεῖ στὸ νησί. Συγχρόνως μὲ ἔγγραφα τοῦ¹⁴ ὁ ἀστυνόμος, ἐνημερώνει καὶ τὴ Γραμματεία τῶν Ἑσωτερικῶν, γιὰ τὰ ὅσα γίνανε μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Κόχραν στὸ νησί.

Τὸ γράμμα φαίνεται ὅτι διοχετεύθηκε ταυτόχρονα, ἄγνωστο ἀπὸ ποιόν, ἀλλὰ πάντως ἀπὸ κύκλους ποὺ ἀνησύχησαν ἀπὸ τὴν πρωτοβουλία τοῦ Κόχραν, στὴ γαλλόφωνη ἐφημερίδα τῆς Σμύρνης *Le Spectateur Oriental*, ποὺ τὸ δημοσίευσε στὸ φύλλο τῆς 1 Δεκεμβρίου 1828, μὲ μιὰ μικρὴ εἰσαγωγὴ ὅπου ἡ πολιτεία τοῦ Κόχραν κρίνεται μὲ αὐστηρότητα: «ὁ λόρδος Κοχράνης, οἰκειοποιούμενος ἔκτακτα καὶ ἐνάντια τοῦ πολιτικοῦ συστήματος πληρεξούσια, ἐσυμβούλευσε τὰ νησιὰ νὰ ταχθῶσι κάλλιον ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ τάγματος τῶν Ἰωαννιτῶν καὶ νὰ στήσωσι τὴν σημαίαν τούτου τοῦ τάγματος»^{14α}.

Λαβαίνοντας ὑπόψη τὴν ἔκθεση τοῦ Μπαρλᾶ ἢ Ἀντικυβερνητικῇ Ἑ-

σότερα νησιὰ τῶν Κυκλάδων καὶ ἰδιαίτερα ἡ Σύρος, Τήνος, Νάξος καὶ Σαντορίνη δὲν ἔπαιξαν τὸ ρόλο ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ παίξουν στὸν Ἀγῶνα «ἐνεκα διχονοιῶν καὶ ἰδία ἀντιδράσεως τῶν καθολικῶν πολλαχῶς ἀντιπραξάντων καὶ ὑπονομευσάντων τὸν Ἀγῶνα...» Ἀνδρ. Μαρούλης, «Ναξιακά ἔγγραφα», *Ἐπετηρὶς Κυκλαδικῶν Μελετῶν*, τ. Δ', σ. 431. Πβ. Ε. Ρόζος, *Οἱ Νησιῶτες τοῦ Αἰγαίου στὸν Ἀγῶνα*, Ἀθ. 1971, σ. 114-115.

12. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἑσ., φακ. III (26 Ὀκτ. 1827).

13. ΓΑΚ, ὁ.π., (28 Ὀκτ. 1827). ΑΥΕ, ὁ.π., (28 Ὀκτ. 1827). Πβ. Π. Κοντογιάννης, ὁ.π., σ. 68. *Ἀρχ. Ὑδρας* ὁ.π., σ. 327. Πρόκειται γιὰ τὸν συνταγματάρχη Gordon Urquhart, ποὺ ὑπηρετεῖ στὸ μπρίκι «Σωτήρ». Στὸ G. Urquhart καὶ στὸν Ἀγγλο ἀξιωματικὸ Bannister εἶχε ἀναθέσει ὁ Κόχραν τὴ σύσταση τακτικοῦ ναυτικοῦ σώματος γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὴν τάξη στὰ νησιὰ καὶ στὰ πλοῖα. Βλ. C. M. Woodhouse, *The Philhellenes*, Λονδίνο 1969, σ. 80. D. Dakin, *British and American Philhellenes during the War of Greek Independence: 1821-1833*, Θεσσαλονίκη 1970, σ. 148, 149-155, 203, 206.

14. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἑσ., φακ. 112 (10 Ὀκτ. 1827) καὶ φακ. 113 (5 Νοεμ. 1827).

14α. Βλ. ἐφ. *Le Spectateur Oriental*, φ. 296 (1.12.1827), σ. 2. Πβ. ἐφ. *Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος*, φ. 4 (15.1.1828), σ. 15.

πιτροπή, με απόφαση τῆς Βουλῆς¹⁵, «διατάτει νὰ ἐκδοθῶσι ἐγκύκλιοι ἐπιστολαὶ πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ... αἵτινες ὑποδεικνύουν μ' ὅλην τὴν ἀκριβείαν τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα καὶ εἰς αὐτὴν καὶ εἰς ὁλόκληρην τὴν ἐπικρατείαν τῆς Ἑλλάδος, τῆς περὶ σταυροφορίας διασπαρήσης φήμης, ... καὶ ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν θέλει συγκατανεῦση ποτὲ νὰ ἀποσπασθῇ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος ἀπὸ τὴν ὁλομέλειαν τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας, καὶ νὰ συλληφθοῦν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐστάθισαν οἱ πρωταίτιοι τοῦ νὰ διαδοθῇ εἰς τοὺς λαοὺς τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους μία τοιαύτη ἰδέα, καὶ νὰ παιδευθοῦν ἀναλόγως τοῦ ἐγκλήματος των ἀφ' οὗ κριθοῦν νὰ ἐκδοθῇ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἀξιότιμον στόλαρχον κοινοποιοῦσα πρὸς αὐτὸν τὰ διατρέξαντα εἰς τὴν Νῆσον Νάξον, . . . , καὶ νὰ ζητηθοῦν πληροφορίαι ἀκριβεῖς ἀπ' αὐτὸν περὶ τῶν διατρέξαντων εἰς τὴν Νῆσον Νάξον»¹⁶.

Ἐξάλλου στὶς ἐγκύκλιες ἐπιστολὲς ποὺ ἐκδίδονται ἀπὸ τὴ Γραμματεία τοῦ Ἑσωτερικοῦ καὶ τῆς Ἀστυνομίας, «πρὸς τοὺς Δημογέροντας καὶ τοὺς κατοίκους τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους», καταδικάζονται οἱ φήμες ποὺ κυκλοφόρησαν, «ὅτι τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος δὲν θέλει λάβῃ τὴν ἰδίαν τύχην τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὅσον ἀπέχει τῆς ἀληθείας, καὶ τοῦτο γίνεται δῆλον ἀπὸ τὴν συνθήκην τῆς 8ης Ἰουλίου, ἄλλο τόσον εἶναι μακράν ἀπὸ τὰς ἀποφάσεις τῆς τρίτης ἐθνικῆς συνελεύσεως»¹⁷.

Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ ἀντίδραση ἑνὸς ἑλλήνα ἔμπορου ἀπὸ τὴ Σύρα, τοῦ ὁποίου ἀγνοοῦμε τὸ πλῆρες ὄνομα — ὑπογράφει Στέφανος Δ. . . — ἀνθρώπου «ἐν μεγάλῃ ὑπολήψει παρὰ τοῖς συμπατριώταις του»^{17α}, ποὺ ἔγραψε στὸν Κόχραν γιὰ νὰ ἐκφράσει τὶς ἀντιρρήσεις του στὴν πρόταση τοῦ ναύαρχου. Τὸ γράμμα ὑποδεικνύει στὸν Κόχραν νὰ περιορίσει τὶς πρωτοβουλίες του στὰ ὅρια τῶν ἀρμοδιοτήτων του καὶ νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ θέματα ποὺ εἶναι στὴ δικαιοδοσία του: τὴν καταστολὴ τῆς πειρατείας, ποὺ ἡ ἔκτασή της θίγει ἰδιαίτερα τοὺς ἔμπορους τῆς Σύρας καὶ τῆς Ἑλλάδας γενικώτερα. Τὸ γράμμα αὐτὸ εἶναι καὶ ἡ πιὸ αὐστηρὴ κριτικὴ ποὺ γνωρίζουμε νὰ ἔχει ἀσκηθεῖ δημόσια στὰ χρόνια ἐκεῖνα, γιὰ τὴ δράση τοῦ ἀγγλοῦ ναύαρχου στὴν Ἑλλάδα. Φαίνεται ὅτι

15. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἑσ., φακ. 115 (ἀρ. 110 - 7 Νοεμ. 1827) καὶ (12 Νοεμ. 1827).

16. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἑσ., φακ. 115 (ἀρ. 814 - 13 Νοεμ. 1827).

17. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἑσ., φακ. 115 (ἀρ. 1504 - 15 Νοεμ. 1827.)

17α. Βλ. ἐφ. *Le Spectateur Oriental*, β.π. Πβ. ἐφ. Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος, β.π.

αντιγράφτηκε και κυκλοφόρησε σὲ χειρόγραφα αντίγραφα, μερικά ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔφτασαν ὡς τῇ Σμύρνῃ. Ὁ *Spectateur Oriental* δημοσιεύει ἀμέσως γαλλικὴ μετάφραση, ἀπὸ τὴν ὁποία μεταφράζει ξανὰ στὰ ἑλληνικά ὁ «Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος» τῆς Βιέννης, στὸ φύλλο τοῦ τῆς 15 Ἰανουαρίου 1828^{17β}:

Σύρα, τῇ 9.(21) Νοεμβρ. 1827

Μυλόρδε! Οἱ Ἕλληνες ἔμαθον μετὰ λύπης τὴν ἀνιερὰν σημασίαν, τὴν ὁποῖαν δίδεις εἰς τὸ πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐπιτροπὴν τῆς διοικήσεως γράμμα τῶν τριῶν ναυάρχων. Ἀχρι τοῦδε ἐπιστεύομεν, ὅτι τὸ λαμπρὸν κατόρθωμα κατὰ τὸ Ναυαρίνον, μετὰ τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη ἐκεῖνο τὸ γράμμα, δὲν ἐδύνατο νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὸ νὰ μᾶς ὑποτάξῃ ἐκ νέου εἰς τὸν ζυγόν, τὸν ὁποῖον ἐπεχειρήσαμεν νὰ ἀποτεινάζωμεν· ἐστοχαζόμεθα, ὅτι ὁ σκοπὸς τῶν φοβερισμῶν τῶν ναυάρχων ὑπάρχει νὰ καταπαύσῃ τὸ πειρατικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον ἀτιμάζει τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐνώπιον ὅλης τῆς Εὐρώπης, καθότι πάντα ταῦτα τὰ κακὰ ἀποδίδονται εἰς ὅλον τὸ ἔθνος. Ἡμεῖς στενάζομεν ὑπὸ τὴν μᾶστιγγα τῆς ἀναρχίας καὶ τῆς συμφορᾶς· οἱ ἡμέτεροι ναῦται ὑστερηθέντες τῶν συνειθισμένων πόρων τοῦ ἐμπορίου, ἐπραῖξαν ἐναντίον τῶν πολεμικῶν δικαίων, καὶ παρὰ πολλοὶ φεῦ ἐξ αὐτῶν, ἀμνήμονες πρὸς τὴν πατρίδα των καὶ ἀναίσθητοι πρὸς τὰ δεινά, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ τῇ παρασκευάσωσιν, ἔδραξαν τὸ ἐπιτήδευμα τῆς πειρατείας. Ἀφ' οὗ, προσμένοντες τόσον καιρόν, ἴδομεν Σε τέλος πάντων ἐλθόντα εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰλπίζομεν νὰ καταπαύσῃ μετ' ὀλίγον ἐκείνας τὰς ἀταξίας ἢ ἐνέργεια τοῦ χαρακτῆρος σου, ἢ δυνατὴ κατ' ἀμφοτέρα τὰ Ἡμισφαίρια ὑπόληψις τοῦ ὀνόματός σου καὶ τῶν κατορθωμάτων σου, ὥστε ψηφισθεῖς ναύαρχος τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου διὰ νὰ τὸν καθοδηγήσῃς εἰς νίκας κατὰ τῶν ἡμετέρων ἐχθρῶν, εἶχες νὰ συγκαταπολεμῇς καὶ τὸν ἡμέτερον κινδυνωδέστατον ἐχθρόν, τὰς ἡμετέρας λέγω ἀντιζηλίας καὶ τὴν ἡμετέραν ἀναρχίαν. Ἡμεῖς συνωδεύομεν Σε μὲ τὰς εὐχὰς ἡμῶν καὶ πνευματικῶς καθ' ὅλα τὰ ἐπιχειρήματά Σου κατὰ τὴν Κυλλήνην, Πειραιέα, Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἕως κατὰ τὴν Χίον αὐτὴν· πάντα σου λόγου ἡχροαζόμεθα ἀτενῶς, καὶ πᾶσα ἡμῶν ἢ προσοχὴ ὑπῆρχε πρὸς Σε προσηλωμένη. Ἡμεῖς ἐμεμφόμεθα μόνον τὴν κακὴν μοῖραν, ὅτε ἐχρημάτιζες ἀτυχῆς εἰς τὰς ἐκστρατείας Σου, ποτὲ δὲ δὲν ἐγογγύσαμεν ἐναντίον τῶν στόλων τῶν συμμαχικῶν Δυνάμεων ὡς βαλόντων δῆθεν τὸ μικρότατον ἔμποδον εἰς τὰ ἐπιχειρήματά σου, διότι ποτὲ δὲν ἦλθεν εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν τοιοῦτο τί. Σὺ διαθέτεις καὶ τὴν σή-

μερον τὸ Ἀρχιεπίσκοπος ἀκωλύτως, καὶ βέβαια τῆς ψιλῆς τύχης ἔργον ὑπῆρχεν ἂν διέφυγόν σε μεμονωμένως περιπλέοντα Τουρκικὰ πλοῖα, πάντῃ δὲ ἐσχάτως καὶ ὁ Ταχίρ Πασιᾶς (πλέον ἀπὸ Ναυαρίνου εἰς Κωνσταντινούπολιν). Μεταξὺ τῶν ἀσχολιῶν σου καὶ φροντίδων εἴτε ὑπὲρ σωτηρίας τῆς Ἑλλάδος, εἴτε ὑπὲρ παλιγγενεσίας ἐνὸς πολυθρυσλήτου τάγματος τολμῶμεν καὶ αὖθις νὰ σὲ παρακαλέσωμεν νὰ ρίψῃς βλέμμα εἰς τοῦτο τὸ θέατρον τῆς ἡμετέρας δυστυχίας καὶ τῶν ἡμετέρων ἐλαττωμάτων. Ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος ἐξορκίζομέν σε νὰ στρέψῃς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν σοι δύναμιν οὐχὶ πλέον ἐναντίον τῶν Τουρκικῶν στόλων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἡλευθερώθημεν, ἀλλ' ἐναντίον τῶν κακούργων οἵτινες κρημνίζουσί μας εἰς ἀπώλειαν· στρέψε λέγω τὴν ἐνέργειάν σου καὶ τὰ ὄπλα σου ἐναντίον τῶν πειρατῶν, τῶν ὁποίων αἱ πράξεις καθιστῶσιν ἡμᾶς μισητοὺς παρὰ πάσῃ τῇ Χριστιανοσύνῃ, ἐν ᾧ χρέος ἔχομεν ἱκετεύοντες ὅλην τὴν Χριστιανοσύνην νὰ ὁμολογῶμεν αὐτῇ χάριτας. Δίδασκον ἡμᾶς σύ, ὁ μαχησάμενος τόσον πολυκλεῶς ἐν ταῖς σειραῖς πεπολιτισμένων ἔθνων, τοὺς κανόνας καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν. Μή, ἐξαπατῶν ἡμᾶς μὲ ψευδεῖς φόβους ἢ ψευδεῖς ἐλπίδας, διεγείρῃς διχόνοιαν μεταξὺ ἡμῶν, οὔτε δέ, παριστῶν ἐκείνους, ὅσοι χθὲς ἐμάχοντο ὑπὲρ ἡμῶν, ὡς θέλοντας δῆθεν αὖριον νὰ μᾶς παραδώσωσιν ἀπλῶς καὶ ἔτυχεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἐχθρούς, αὖξανε τὴν τόσον εὐκόλον εἰς δυστυχεῖς δυσπιστίαν, καὶ τότε δὲν θέλει μετανοήσῃ ἡ Ἑλλάς, ὅτι προηυτρέπισέ σοι ἀνταμοιβάς, ἀλλὰ μάλιστα εὐγνώμων διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις σου ἀνεγερεῖ σοι ἀνδριάντας καὶ ἐγχαράξει τὸ ὄνομά σου ἐπὶ τῷ μνημείῳ τῆς ἐλευθερίας. Δέχθητι, ὦ Μυλόρδε, φιλοφρόνως ταύτας τὰς παρατηρήσεις καὶ σκέψεις ἐνὸς ἀνδρός, ὅστις ἀγαπᾷ τωόντι τὴν δόξαν καὶ εὐδαιμονίαν τῆς πατρίδος του.

Ἔχω τὴν τιμὴν κ.λ.π.

Στέφανος Δ...

Στὶς ἐξηγήσεις, ποὺ δίνει μὲ γράμμα του στὴν Ἀντικυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ, ὁ Κόχραν παρουσιάζει τὸ πέρασμα του ἀπὸ τὴ Νάξο καὶ τὸ σταθμὸ του ἐκεῖ σὰν τυχαῖο: «ὁ ἄνεμος ἦτον ἐνάντιος διὰ τὸν Βόλον ὅπου κατ' ἀρχὰς ἐσκόπευα». Τὴν πρότασιν ποὺ ἔκαμε στοὺς Ἀξιῶτες τὴν δικαιολογεῖ λέγοντας ὅτι, ὅταν ἔφτασε στὴ Νάξο, ἀνέβηκαν στὸ πλοῖο του «δύο ἄνθρωποι» καὶ ὅταν ἔγινε λόγος γιὰ τὴν προκήρυξιν τῶν τριῶν ναυάρχων τοὺς εἶπε, «ὅτι ἂν οἱ σκοποὶ εὐρωπαϊκῆς τινὸς δυνάμεως ἐκατέρωθωσαν νὰ περιορίσουν τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, εἰς τὰ στενὰ ὄρια ἀπὸ τὸν Βόλον ἕως τὴν Ναύπακτον, περιέχοντα τὰ γειτονεύοντα μικρὰ νησιά, Σαλαμίνα, Αἴγινα, Ὑδρα καὶ Σπέτσες, ἦτο καλὸν διὰ τοὺς κατοίκους τῶν ἄλλων νήσων νὰ προσέχουν μήπως ὑποταχθοῦν

έξαφνα εις τὸν τουρκικὸν ζυγόν. Καὶ ἂν δὲν τοὺς συγχωρεθῇ νὰ μεταχειρίζωνται τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν, νὰ προτιμήσουν εἰς πᾶσαν περιστασιν νὰ ἀποθάνουν ὑπὸ τὸν σταυρὸν παρὰ νὰ ζήσουν πλέον ὑπὸ τὴν ἡμισέληνον». Στὴ συνέχεια τοῦ γράμματός του ὁ Κόχραν ἰσχυρίζεται πὼς ἀργότερα ἔμαθε, ὅτι ἡ συμβουλή του ἐρμηνεύτηκε ἔτσι, ποὺ νὰ φανεῖ ὅτι ἐπιδιώκει τὸ χωρισμὸ τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου ἀπὸ τὴν ὑπὸ-λοιπὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ ἀντίθετα ἐκεῖνος πρότεινε τὴν καλύτερη λύση στὸ ἀδιέξοδο, στὸ ὁποῖο ὁδηγοῦσε τοὺς νησιῶτες ἢ προκλήρυξη τῶν τριῶν ναυάρχων. Δὲν ἐπιθυμεῖ, συνεχίζει, τὴν ὑποταγὴν τῶν νησιῶν «εἰς οἶαν-δήποτε ἐξωτερικὴν ἐξουσίαν», καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἄφησε στὸ νησι τρεῖς βδομάδες ἀκόμα τὸ τακτικὸ καὶ συμβούλευσε τοὺς Ἀξιῶτες νὰ ὀργανώσουν πολιτοφυλακὴ γιὰ τὴν υπεράσπιση τοῦ νησιοῦ τους, «ἐπειδὴ καθὼς ἐφαίνετο ἀπὸ τὸ νόημα τοῦ γράμματος τῶν ναυάρχων, δὲν εἶχαν νὰ ἐλπίσουν πλέον υπεράσπισιν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν θαλασσίνην δύναμιν». Ὑπακούοντας μάλιστα στὴ διαταγὴ τῶν τριῶν ναυάρχων, γιὰ νὰ μὴν βλάψῃ τὸν Ἀγώνα, ὅπως πιστεύει, κοινοποίησε τὴν προκλήρυξιν τοὺς στὰ ἑλληνικὰ κανονοφόρα πλοῖα «Φιλέλλην Ἀγγλὶς» καὶ «Βαβάρια» καὶ μὲ τὴν κορβέτα «Ἰδρα» καὶ τὸ μπρίκι «Σωτήρ» μπῆκε «ἐντὸς τῶν ὁρίων, εἰς τὰ ὁποῖα περικυβερτήθησαν τὰ κινήματα τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου»¹⁸.

Μὲ τίς ἐξηγήσεις αὐτὲς τοῦ Κόχραν ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνηση φάνηκε ἱκανοποιημένη. Τὶ ἄλλο μπορούσε ἄλλωστε νὰ κάνει. Ὅπωςδήποτε ὅχι νὰ διώξῃ τὸν Κόχραν. Τὸ θέμα ὅμως δὲν φαίνεται νὰ εἶναι τόσο ἀπλὸ καὶ ἀνώδυνο, ὅσο τὸ παρούσασε ὁ Κόχραν στίς ἐξηγήσεις του πρὸς τὴν ἑλληνικὴ Κυβέρνηση. Στὴν ἐρμηνεία του θὰ βοηθήσῃ μιὰ σύντομη ἀναδρομὴ στίς ἐνέργειες τοῦ διαλυμένου πιά τάγματος τῶν Ἰωαννιτῶν, γιὰ ἐγκατάσταση στὸν ἑλληνικὸ χῶρο κατὰ τὴν ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, οἱ ὁποῖες ἔγιναν ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης καὶ προώθησης διαφόρων συμφερόντων στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο¹⁹.

Οἱ Ἰωαννῖτες ἐμφανίζονται γιὰ πρώτη φορὰ στὸν ἐπαναστατημένο ἑλληνικὸ χῶρο τὴν ἐποχὴ τοῦ συνεδρίου τῆς Βερόνας, τὸ 1822, ὅποτε διατυπώνουν προτάσεις συμμαχίας στὴν ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεία, ποὺ ἔχει φθάσει στὴν Ἰταλία μὲ σκοπὸ νὰ παρουσιάσῃ στὸ συνέδριο τῆς Βερόνας τὴν κατάστασιν τὴν ὁποία βρίσκεται ἡ ἐπαναστατημένη Ἑλ-

18. ΑἴΕ, ὁ.π. (30 Νοεμ. 1827). Πβ. Π. Κοντογιάννης, ὁ.π., σ. 71. Α. Δασκαλάκης, ὁ.π., σ. 655.

19. Βλ. C. E. Engel, *Histoire de l'Ordre de Malte*, Γενεύη 1968, ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

λάδα²⁰. Ἡ ἐλληνικὴ ἀποστολὴ ἀπέτυχε, ἐπειδὴ, ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ μετὰβασή της στὴ Βερόνα ἀπαγορεύτηκε. Ὁ Ἀν. Μεταξῆς, ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντιπροσωπείας, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν ἀποτυχία αὐτῇ, καὶ ὕστερα ἀπὸ ὑπόδειξη τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Παπικοῦ κράτους, καρδινάλιου Γκονζάλβι, καὶ τὴν πίεση τοῦ γάλλου φιλέλληνα Ph. Jourdain, ποὺ μετέχει στὴν ἐλληνικὴ ἀποστολὴ, ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν τοποτηρητὴ τοῦ Μεγάλου Μάγιστρου τοῦ τάγματος A. Bouska, ὁ ὁποῖος προτείνει συμμαχία τῶν Ἱπποτῶν μὲ τὴν ἐπαναστατημένη Ἑλλάδα. Ὁ Α. Μεταξῆς ἐξουσιοδοτεῖ τὸν Jourdain νὰ διαπραγματευθεῖ μὲ τὴ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Τάγματος στὸ Παρίσι, ὅπου καὶ ὁ γάλλος φιλέλληνας ὑπογράφει τελικὰ μιὰ προσωρινὴ συνθήκη συμμαχίας. Ὁ Jourdain, πλοίαρχος τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ, ποὺ δρᾷ καὶ σὰν γάλλος πράκτορας στὴν Ἑλλάδα, ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὴν ὑπογραφὴ τῆς συνθήκης αὐτῆς πιστεύει, ὅτι ἡ προώθηση τοῦ τάγματος στὸ Αἰγαῖο θὰ ἐμποδίσει τὴ μονοπωλῆση τοῦ ἐμπορίου στὴ Μεσόγειο ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ἡ ὁποία κατέχει ἤδη τὸ Γιβραλτάρ καὶ τὴ Μάλτα²¹.

Ὅσο κρατᾶνε οἱ διαπραγματεύσεις, πολλοὶ Ἕλληνες τοῦ ἐξωτερικοῦ παίρνουν θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ θέση σχετικὰ μὲ τὴ συμμαχία. Ὁ Ἰγνάτιος, ποὺ σὲ γράμμα του στὸν Ἀλ. Μαυροκορδᾶτο²², φαίνεται νὰ βρίσκει στὴν ἀρχὴ συμφέρονες τὶς προτάσεις τοῦ τάγματος, ἐπισημαίνει μιὰ ἐνδεχομένη ἀντίδραση τῆς Ἀγγλίας καὶ τελικὰ ἀποτρέπει τὴν ἐλληνικὴ κυβέρνησις ἀπὸ τὴ συμμαχία συμβουλευόντας τὴν ὅμως νὰ ἀπορρίψει μὲ διπλωματικότητα τὴν πρόταση τῶν Ἱπποτῶν, ὥστε νὰ μὴν ἔρθει

20. Βλ. Ph. Jourdain, *Mémoires historiques et militaires sur les événements de la Grèce*, τ. I, Παρίσι 1828, σ. 187-300. Ν. Σπηλιᾶδης, *ὁ.π.*, τ. I, Ἀθ. σ. 503. Σπ. Τρικούπης, *ὁ.π.*, τ. I', σ. 78-79. Η. Γεωργίου, *Ὁ Ph. Jourdain καὶ ὁ S. K. Molay ἐν τῇ κατὰ τὸ 1823 συνθήκῃ τῶν Ἰωαννιτῶν μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως*, Ἀθ. 1952. Δ. Πασχάλης, «Οἱ Ἱππότες τῆς Μάλτας καὶ ἀπόκρυφοὶ ἐνέργειαι αὐτῶν περὶ καταλήψεως διαφόρων νήσων τοῦ Αἰγαίου κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως», *Ἡμερολόγιον Μεγάλης Ἑλλάδος*, 1932, σ. 235-248. Ν. Βλάχος, «Ἡ ἀναβίωσις τῶν κατακτητικῶν βλέψεων τῶν Ἱπποτῶν τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς χώραις κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Παντείου Σχολῆς*, 1949-1950, σ. 477. Ε. Γ. Πρωτοψάλτης, *Κατακτητικαὶ βλέψεις τῶν Μελιταίων Ἱπποτῶν ἐπὶ τῶν ἐλληνικῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου (1822-1824)*, Ἀθῆνᾶ 56 (1952), σ. 142-187. Τοῦ ἴδιου, *Ἰγνάτιος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας 1766-1828*, Α', Ἀθ. 1959, σ. 225-228.

21. Βλ. Ph. Jourdain, *ὁ.π.*, σ. 192.

22. Βλ. Ε. Πρωτοψάλτης, *Κατακτητικαὶ βλέψεις*, σ. 163-164. Τοῦ ἴδιου, *Ἰγνάτιος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας*, σ. 227.

σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ Γαλλία ἣ ὁποία βρίσκεται σὲ φιλικὲς σχέσεις μὲ αὐτοὺς καὶ ἔχει συμφέροντα ἀπὸ τὴν ἐγκατάστασή τους στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο²³.

Ἡ προσπάθεια τῶν Ἰωαννιτῶν νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν κακὴ τροπὴ ποὺ εἶχαν πάρει ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τὰ πράγματα στὴν Ἑλλάδα δὲν καρποφόρησε. Οἱ παράλογες ἀπαιτήσεις τους καὶ ὁ τυχοδιωκτικὸς χαρακτήρας τῆς ὑπόθεσης αὐτῆς ἔγινε ἔγκαιρα ἀντιληπτὸς ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνησι, ποὺ σταμάτησε κάθε συζήτησι. Στὴν πραγματικότητά «ἀντὶ νὰ βοηθηθῇ ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τοῦ τάγματος, ὡς ἤλπιζεν, ἔπρεπεν αὐτὴ νὰ τὸ βοηθήσῃ καὶ νὰ τὸ παράξῃ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι»²⁴.

Στὰ μέσα τοῦ 1826 οἱ Ἰππότες τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τῆς Μάλτας ἐπανεμφανίζονται στὸ χῶρο τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου. Λεπτομέρειες μᾶς παρέχει ὁ κόμης de Rumigny στὰ Ἀπομνημονεύματά του²⁵. Συγκεκριμένα ὁ Rumigny γράφει, μὲ ἡμερομηνία 28 Ἰουνίου 1826, ὅτι οἱ Ἰππότες, μὲ πρωταγωνιστὲς παλιοὺς ἀξιωματοὺς τοῦ Τάγματος, θέλησαν νὰ ἀνασυστήσουν τὸ τάγμα καὶ νὰ τοῦ ξαναδώσουν ζωή. Τότε κάποιος Γάλλος ἐπιχειρηματίας καὶ τυχοδιώκτης, ὁ Ouvrard²⁶, πλησίασε ἕναν ἀπὸ τοὺς πρωταγωνιστὲς τῆς κίνησις, τὸν στρατηγὸ J. Dubourg, καὶ προσφέρθηκε νὰ βοηθήσῃ τὸ τάγμα στὴν προσπάθεια τοῦ αὐτῆ, παρέχοντας τὴν ἀπαιτουμένη οἰκονομικὴ βοήθεια, ποὺ ἔγινε ἀποδεχτὴ ἀπὸ τοὺς Ἰππότες. Ὁ Ouvrard ὅμως κάθε ἄλλο παρὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν τύχη τοῦ τάγματος: γι' αὐτὸν οἱ Ἰππότες εἶναι «le masque qu'il met en avant pour marcher à son but»: χρησιμο-

23. Βλ. Ε. Πρωτοψάλτης, *Ἱννάτιος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας*, β.π., σ. 227-228.

24. Βλ. Σπ. Τρικούπης, β.π., σ. 79.

25. Βλ. R. M. Courand d'Ablancourt, *Souvenirs du général Comte de Rumigny*, Παρίσι 1921, σ. 192-194. Πβ. D. Dakin, «British intelligence of events in Greece, 1824-1827», *ΔΙΕΕ*, 13 (1956) 181. Ὁ Rumigny ἦταν ὑπαπιστής τοῦ δούκα τῆς Ὁρλεάνης. Πβ. Κ. Ν. Ράδος, *Περὶ τοῦ στέμματος τῆς Ἑλλάδος: Ἡ ἀπόπειρα τῶν Ὁρλεανιδῶν 1825-1826*, Ἀθ. 1917, σ. 21, 52. D. Dakin, *British and American Philhellenes*, β.π., σ. 51.

26. Ὁ Ouvrard πλούτισε στὴν ἀρχὴ τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασις κάνοντας ἐμπόριο χαρτιοῦ. Ἀργότερα ἔγινε προμηθευτὴς τοῦ στόλου. Τὴν ἐποχὴ τοῦ Διευθυντηρίου καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας ἀνέλαβε τὴν προμήθεια στρατιωτικοῦ ὕλικου. Τὸν ὑποπεύθηκαν γιὰ ἀπάτη καὶ τὸν φυλάκισαν. Παρόλα αὐτὰ τὸ 1823 διορίζεται στρατηγὸς τροφодότης τῆς ἐκστρατείας στὴν Ἰσπανία. Ὁ συνεταῖρος του τὸν κατηγορεῖ γι' ἀπάτη καὶ ὁ Ouvrard, προκειμένου νὰ πληρώσει, προτιμᾷ νὰ πᾶει φυλακὴ γιὰ 5 χρόνια, δηλαδὴ μέχρι τὸ 1828. Πεθαίνει τὸ 1847. Βλ. R. M. Courand d'Ablancourt, β.π., σ. 192.

ποιώντας τους Ἰππότες σὰν προκάλυμμα, θέλει νὰ πετύχει τὴν κατάληψη τῆς Ρόδου καὶ τῆς Κρήτης καὶ σκοπεύει νὰ ἱδρύσει στὴν τελευταία μιὰ ἐμπορικὴ ἐταιρία πάνω στὰ πρότυπα τῆς Ἑταιρίας τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Σύμφωνα μὲ τὸ σχέδιό του, ὑπάρχουν μεγάλες πιθανότητες νὰ δεχτοῦν οἱ Ἕλληνες νὰ ἐκχωρήσουν τὰ δύο νησιά στοὺς Ἰππότες, καὶ ὁ Κόχραν, ποὺ στὸ μεταξύ θὰ ἔχει μυηθεῖ στὸ σχέδιο, θὰ εἶναι τὸ μέσον, ποὺ θὰ χρησιμοποιήσῃ ὁ Ouvrard γιὰ νὰ τὰ ἀποκτήσῃ. Συγκεκριμένα ὁ Ἀγγλὸς ναύαρχος θὰ ἀναλάμβανε τὴν κατάληψη τους ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἐνισχυμένος μὲ 6 ἑκατομμύρια φράγκα ποὺ θὰ πρόσφερε ὁ Ouvrard²⁷. Ὁ Ἀλ. Ἀξιώτης²⁸ ὁ ὁποῖος βρίσκεται ἤδη σὲ συμφωνία μὲ τὸ γάλλο τυχοδιώκτη, ποὺ κινεῖ ἀπὸ τὴ φυλακὴ τὰ νήματα τῆς τεράστιας αὐτῆς ἐπιχείρησης, θὰ ἀναλάμβανε νὰ στρατολογήσῃ 2-3 χιλιάδες ἄνδρες καὶ ὁ Κόχραν θὰ ριχνόταν στὴν Κρήτη, ἀφοῦ προηγουμένως θὰ εἶχε καταστρέψῃ τὸ τούρκικο στόλο μὲ τὰ ἀτμόπλοιά του²⁹.

Ὁ Ouvrard διαπραγματεύεται μὲ τὸ Τάγμα, ὑπογράφει ἰδιωτικὰ συμφωνητικὰ μὲ τοὺς Ἰππότες — τὸ Τάγμα νομικὰ δὲν ὑφίσταται — βάζοντας πολὺ σκληροὺς ὅρους μὲ ἀπώτερο σκοπὸ νὰ μὴ μπορέσουν νὰ ἀντεπεξέλθουν στὰ συμφωνημένα καὶ νὰ ἀναγκαστοῦν νὰ ἀποσυρθοῦν. Κατὰ τὸ σχέδιό του, ὅταν ἀργότερα θὰ εἶχε στὰ χέρια του κάποιο τμῆμα τῆς Κρήτης, θὰ κοινοποιοῦσε τὰ σχέδιά του γιὰ τὴ σύσταση τῆς ἐταιρίας σὲ Εὐρωπαίους τραπεζίτες καὶ θὰ προχωροῦσε σὲ διαπραγματεύσεις

27. Γιὰ ὅλα αὐτὰ βλ. R. M. Courand d'Ablancourt, *ὁ.π.*, σ. 193.

28. Ὁ Ἀλέξανδρος Ἀξιώτης στάλθηκε, τὸ Νοέμβριο τοῦ 1826, ἀπὸ τοὺς γαλλόφρονες στὸ Παρίσι, στὸ Δούκα τῆς Ὁρλεάνης, γιὰ νὰ διαπραγματευθεῖ μιὰ ἐνδεχόμενη ἀναγόρευση τοῦ δευτερότοκου γιου τοῦ Δούκα σὰν βασιλεῖ τῶν Ἑλλήνων. Βλ. Ν. Σπηλιᾶδης, *ὁ.π.*, τ. Β', σ. 391-392.

29. Ὁ Κόχραν ὑπόγραψε στίς 4/16 Αὐγούστου 1825 συμφωνητικὸ μὲ 11 ὅρους προκειμένου νὰ ἀναλάβῃ ναύαρχος τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου. «Οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Ἑλλάδος παραλαμβάνουν τὸν Λόρδον Κόχραν ἀπὸ τῆς σήμερον μέχρι τῆς ἀγαθῆς ἐκβάσεως τοῦ ἀγῶνος των εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὡς Ναύαρχον ὅλου τοῦ ξένου ἐπικουρικοῦ στόλου εἰς τὸν παρόντα μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας πόλεμον». Βλ. Δ. Ι. Λαζαρόπουλος, *Τὸ πολεμικὸν Ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας μέχρι βασιλείας Ὁθωνος 1821-1833*, Ἀθ. 1936, σ. 94. Σὰν ξένος ἐπικουρικὸς στόλος χαρακτηρίζεται ὁ στολίσκος ἀπὸ τίς δύο φρεγάτες καὶ τὰ πέντε ἀτμοκίνητα πλοῖα τοῦ ὁποῖου ὁ λόρδος Κόχραν, γιὰ διπλωματικούς λόγους, θὰ εἶχε τὴν εἰκονικὴ ἰδιοκτησίαν. Τὰ πέντε ἀτμόπλοια παραγγέλλθηκαν στὸν μηχανικὸ Gallway στὸ Λονδίνο, ὕστερα ἀπὸ ἀπαίτηση τοῦ Κόχραν, ἀφοῦ προκαταβλήθηκαν 113.000 λίρες ἀπὸ τὸ β' δάνειο. Ἡ παραγγελία τους ἦταν ὅρος γιὰ νὰ ἀναλάβῃ ὁ Κόχραν ναύαρχος (*ὁ.π.*, σ. 94).

μαζί τους για τη σύναψη δανείου 30 εκατομμυρίων φράγκων, που θα του έδινε τη δυνατότητα να συνεχίσει τον πόλεμο και να αποκτήσει την υπόλοιπη Κρήτη καθώς και τη Ρόδο. Στη φάση αυτή θα πρόσφερε βοήθεια και στους Έλληνες, με το σκοπό να τους κάνει να ενδιαφερθούν για την επιτυχία του σχεδίου του για την εταιρία. Αντιλαμβάνεται ότι χωρίς τους Έλληνες ή υπόθεση της εταιρίας δεν μπορεί να πετύχει, αλλά πιστεύει, ότι οι Έλληνες θα προσφέρουν βοήθεια, εφόσον χωρίς την εταιρία δεν θα έχουν ούτε χρήματα ούτε πλοία. Σχεδιάζε να εγκαταστήσει στην Κρήτη ένα διαμετακομιστικό σταθμό για τη διακίνηση εμπορευμάτων από τη Συρία και όλη την Ανατολή. Η εταιρία θα έμπαινε κάτω από τη προστασία της Γαλλίας όπως οι Ινδίες βρίσκονταν κάτω από τη προστασία της Αγγλίας³⁰.

Κατά την αντίληψη του Ouvrard ή τωρινή θέση του Κόχραν και άλλες περιστάσεις θα εξασφάλιζαν τη συνεργασία του για τη πραγματοποίηση του σχεδίου. Και τουτο έπειδή την εποχή αυτή ο Κόχραν βρίσκεται χωρίς χρήματα, ενώ τα ατμόπλοια που κατασκευάζονται στο Λονδίνο από τον Galloway, δεν του παραδίνονται³¹. Προσχωρώντας λοιπόν ο Κόχραν στο σχέδιο του Ouvrard, θα πρότεινε συγχρόνως στους Έλληνες: «Με τα ατμόπλοια δεν έγινε τίποτα, οι εκπρόσωποι σας κατασπατάλησαν τα χρήματα του δανείου και τα πλοία δεν μπορούν να βγούν από τον Τάμεση. Σας προσφέρω 6 εκατ. Μ' αυτά θα πολεμήσω τους Τούρκους. Αλλά τα χρήματα θα έρθουν στα χέρια μου μόνον εφόσον εκχωρήσετε την Κρήτη και τη Ρόδο»³². Στη συνέχεια του σχεδίου του ο Ouvrard αντιμετωπίζει ακόμα και την περίπτωση να αρνηθεί ή ελληνική κυβέρνηση, όποτε θα προσπαθούσε να την πιέσει, εξαγοράζοντας πρόσωπα με έπιρροή στους κυβερνητικούς κύκλους.

Σημειώνοντας ο Rumigny τα σχέδια αυτά, μάς πληροφορεί ότι ήδη είχε κινητοποιηθεί ο Th. Gordon και ο εκπρόσωπος των Ιπποτών στρατηγός J. Dubourg, που ήρχισαν να αναζητούν τον Κόχραν στη Μεσόγειο, από το Παλέρμο και το Κάλιαρι μέχρι τη Μάλτα. Και προσθέτει ακόμα, ότι σ' αυτό το σημείο βρίσκεται ή όλη υπόθεση, ενώ ο

30. Βλ. Courand d'Ablancourt, *ό.π.*, σ. 193.

31. Ένώ έπρεπε να παραδοθούν μέσα σε τρεις μήνες είχε περάσει ένας όλοκληρος χρόνος και δεν είχαν παραδοθεί ακόμα, και αυτό, γιατί ή επανάσταση στην Ελλάδα βρισκόταν σε κρίσιμη καμπή — ο Ίμπραήμ αλώνιζε στην Πελοπόννησο — και οι Ρικάρδοι θέλησαν να εξασφαλίσουν τα χρήματα του δανείου που έδωσαν στους Έλληνες, κρατώντας τα πλοία. Με τη μεταστροφή της Ευρωπαϊκής πολιτικής παραδίνονται και τα πλοία. Βλ. Δ. Ι. Λαζαρόπουλος, *ό.π.*, σ. 96-97, 102, 106.

32. R. M. Courand d'Ablancourt, *ό.π.*, σ. 194.

Ouvrard γελάει όταν σκέφτεται ότι «des vieilles perruques de l'ordre de Malte sont assez folles» για να πιστέψουν ότι θα σπαταλούσε τον καιρό του και την περιουσία του στην ανασύσταση ενός τάγματος ξεπεσμένου, που οι όποιεσδήποτε προοπτικές βοήθειας, και οι πιο άσημαντες ακόμα, αναζωπύρωναν τις ελπίδες τους για αναγέννηση. Στο πραγματικό σχέδιο λίγοι είναι οι μυημένοι. Ὁ Ouvrard, από τη φυλακή πάντα, διευθύνει την τυχοδιωκτική αυτή επιχείρηση πιστεύοντας, ότι και η κατάσταση στην Ελλάδα θα ευνόησει την επιτυχία του σχεδίου του, αλλά και τα έσωτερικά προβλήματα της Τουρκίας δεν θα τῆς επιτρέψουν να βοηθήσει την Κρήτη, όταν στο μεταξύ ο Κόχραν θα την έχει αποκλείσει³³.

Τί τελικά έγινε ύστερα απ' όλες αυτές τις μηχανορραφίες και τα σχέδια δεν ξέρουμε. Ὁ Rumigny δὲν μᾶς δίνει ἄλλα στοιχεία. Τὸ πιο πιθανὸ εἶναι ὅτι αὐτὴ ἡ ἱστορία δὲν εἶχε καμιά συνέχεια, μὲ τὸν τρόπο τουλάχιστον πού τῇ συνέλαβε καὶ τῇ σχεδίασε ὁ Ouvrard. Καὶ οἱ Ἱππότες, πού «depuis que la Grèce combat pour s'affranchir du joug des Turcs et pour redevenir une nation libre et indépendante, ... se donnent à leur tour du mouvement dans l'espoir de faire revivre leurs anciennes institutions et de leur donner encore une place dans le monde politique»³⁴ δὲν ἐγκαταλείπουν τίς προσπάθειες νὰ ἀποκτήσουν γῆ στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο.

Στὸ τέλος τοῦ ἴδιου χρόνου ὁ Ἑυνάρδος μεσολαβεῖ γιὰ λογαριασμὸ τῶν Ἱπποτῶν στὴν ἐλληνικὴ κυβέρνησις καὶ τῆς ὑποδεικνύει νὰ ἐπανεξετάσει τίς προτάσεις συμμαχίας τοῦ Τάγματος³⁵. Στὸ σχετικὸ γράμμα τοῦ Ἑυνάρδου ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις ἀπαντᾷ, ὅτι μιὰ τόσο σημαντικὴ ἀπόφασις μόνο ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις μπορεῖ νὰ πάρει³⁶. Ὁ Ἱγνάτιος, πού ἐνημερώνεται ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ κυβέρνησις γιὰ τὴ μεσολάβησι τοῦ Ἑυνάρδου, προσπαθεῖ νὰ τοῦ ἐξηγήσει τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους οἱ Ἕλληνες δὲν μποροῦν νὰ ἀποδεχτοῦν τίς προτάσεις συμμαχίας ὑποστηρίζοντας ὅτι: α) «...δὲν ἔμπορουν οἱ Ἕλληνες νὰ παραχωρήσωσι τόπον ἐλεύθερον, διότι εἶναι ἄδικον καὶ ἐνάντιον εἰς τὴν τιμὴν τοῦ γέ-

33. ὁ.π., σ. 194.

34. Βλ. Σπ. Θεοτόκης, Ἀλληλογραφία Ι. Α. Καποδίστρια - Ι. Γ. Ἑυνάρδου 1826-1831, Ἀθ. 1929, σ. 16.

35. Βλ. Ε. Πρωτοψάλτης, Ἱγνάτιος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας, ὁ.π., σ. 228-230.

36. Βλ. Π. Κοντογιάννης, ὁ.π., σ. 189-191. Πρβλ. Ε. Πρωτοψάλτης, ὁ.π., σ. 229.

νους, β) ότι, ἐνῷ γίνεται πραγματεία εἰς Κωνσταντινούπολιν περὶ συμβιβασμοῦ ἀπὸ τοὺς πρέσβεις τῶν χριστιανῶν βασιλέων τὸ νὰ εἰσάξωσιν οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ Αἰγαῖον τὸ τάγμα τῶν ἱππέων, τὸ ὁποῖον εἶναι ὠρτισμένον νὰ κρατῇ παντοτεινὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν ἀπίστων εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ θελήσωσι νὰ δώσωσιν εὐλογον πρόφασιν εἰς τὴν Πόρταν διὰ νὰ ἀπορρίψῃ τὰ περὶ συμβιβασμοῦ προβλήματα, καὶ νὰ ἀποδώσωσιν οἱ μεσολαβοῦντες τὴν ἀποτυχίαν τῆς πραγματείας των εἰς τὸ φέρσιμον τῶν Ἑλλήνων. γ) ὅτι οἱ Ἕλληνες χρεωστοῦν πολὺ εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρεττανίαν, καὶ ὅτι πειράζει αὐτὴν τὴν μεγάλῃν γειτονικὴν δύναμιν δὲν θέλουν τὸ κάμει ποτέ, διότι φερόμενοι ἀγνώμονες, χάνουν τὴν προστασίαν της, ἥτις διὰ τὴν θέσιν των θέλει τοὺς εἶναι παντοτεινὰ ἀναγκαίαν. Καὶ συνεχίζει ὁ Ἰγνάτιος, ὅτι, μόνο ἂν δὲν δεχόταν ὁ Σουλτάνος τὴ μεσολάβησιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων καὶ συνεχιζόταν ὁ πόλεμος, θὰ μπορούσαν νὰ συζητηθοῦν οἱ προτάσεις τοῦ τάγματος. Καὶ πάλι, μόνον ἐφόσον ἀναφέρονται σὲ περιοχὴ ποὺ δὲν θὰ εἶχε ἀκόμα ἐλευθερωθεῖ, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴ συγκατάθεσιν τῆς Ἀγγλίας³⁷. Ἐπιμένει ὁ Ἰγνάτιος στὸ ὅτι σὲ καμιά περίπτωση δὲν πρέπει οἱ Ἕλληνες νὰ ἔρθουν σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν Ἀγγλίαν. Καὶ στὴ συγκεκριμένη περίπτωση τὸ πιθανότερο εἶναι ὅτι μιὰ συμμαχία μὲ τὸ τάγμα θὰ τὴν δυσαρεστήσει, γιατί φαίνεται ὅτι ἡ Γαλλία βλέπει μὲ εὐχαρίστησιν μιὰ προώθησιν τῶν Ἱπποτῶν στὸ Αἰγαῖο. Ἡ μεσολάβησιν μάλιστα τοῦ Ἐυνάρδου, ὁ ὁποῖος ἔχει δεσμοὺς μὲ τὴ Γαλλίαν³⁸ κάνει τὸν Ἰγνάτιο ἀκόμα πιὸ προσεκτικόν.

Κατὰ τὸν Ι. Καποδίστρια, ποὺ μὲ γράμμα του σπεύδει καὶ αὐτὸς νὰ διαφωτίσει τὸν Ἐυνάρδο σχετικὰ μὲ «τὰ πραγματικὰ» σχέδια τοῦ τάγματος, οἱ Ἱππότες ἴσως δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποκτήσουν τόσο τὴ Ρόδο ἢ κάποιο ἄλλο νησί στὸ Αἰγαῖο, ἀλλὰ τὴ δύναμιν καὶ τὰ ὠφελήματα ποὺ θὰ τοὺς προσπόριζε ἡ συμμαχία, δηλαδὴ τ' ἀτμόπλοια ποὺ ναυπηγήθηκαν στὴν Ἀγγλίαν, τὴν φρεγάτα ποὺ κατασκευάζεται στὴν Ἀμερικὴ, τὰ δάνεια, τὴν εὐνοία ποὺ ἔχει ἡ ἑλληνικὴ ὑπόθεσιν στὴν Εὐρώπῃ, τίς δωρεὰς τῶν Εὐρωπαίων καὶ τὴ συνεργασία μὲ τὸ λόρδο Κόχραν, ποὺ ἡ φήμῃ τῆς γενναιότητος καὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων του ἔχει ἀπλωθεῖ παντοῦ³⁹. Ὑστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ὁ Ἐυνάρδος ἀντιλαμβάνεται ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν θὰ εἶχαν κανένα οὐσιαστικὸ ὄφελος ἀπὸ μιὰ συμμαχία

37. Βλ. Π. Κοντογιάννης, *ὁ.π.*, σ. 190. Ε. Πρωτοψάλτης, *ὁ.π.*, σ. 229-230.

38. Πβ. Μ. Β. Σακελλαρίου, «J. G. Eynard, κορυφαῖος φιλέλληνας», *Μνήμη Ἰωάννη-Γαβριὴλ Ἐυνάρδου (1775-1863)*, Ἀθ. 1977 σ. 19 ἐξ.

39. Βλ. Σπ. Θεοτόκης, *ὁ.π.*, σ. 14-15 (27 Νοεμ./9 Δεκ. 1826).

μέ τὸ τάγμα καὶ γράφει στὸν Ἰγνάτιο ὅτι δὲν εἶχε καμιά ἀνάμιξη στὴν ὅλη ὑπόθεση παρόλες τὶς πιέσεις ποὺ δέχτηκε⁴⁰.

Ἐδῶ πρέπει νὰ παρατηρήσουμε ὅτι ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον ἔχει ἡ σύνδεση, ποὺ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὸν Καποδίστρια⁴¹ — ἀνάμεσα στὸν Κόχραν καὶ τοὺς Ἰωαννίτες, οἱ ὁποῖοι στὸ τέλος τοῦ 1827 ἐμφανίζονται — σύμφωνα μὲ τὰ ἐγγράφα μας — γιὰ τελευταία φορὰ στὸν ἐλληνικὸ χῶρο καὶ πάλι πίσω ἀπὸ τὸν Ἀγγλο ναύαρχο. Ἡ σύνδεση αὐτή, ἐνδεχόμενα, χρονολογεῖται ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ounvard⁴². Φαίνεται ὅτι, ἀφοῦ ναυάγησε ἡ τυχοδιωκτικὴ ἐκείνη ἐπιχείρηση γιὰ τὴν κατάληψη τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ρόδου, ὁ Κόχραν διατήρησε ἐπαφὲς μὲ τὸ τάγμα, περιμένοντας νὰ παρουσιαστεῖ ἡ κατάλληλη εὐκαιρία γιὰ νὰ τοῦ προσφέρει ἐκδούλευση, διευκολύνοντάς το στὴν ἀπόκτηση γῆς στὴ Μεσόγειο. Τώρα δὲν στρέφεται πιά στὴν Κρήτη καὶ τὴ Ρόδο, γιατί ἀντιλαμβάνεται, ὅτι οὔτε οἱ Ἕλληνες τῶν νησιῶν αὐτῶν θὰ δέχονταν τοὺς καθολικούς, οὔτε οἱ Τοῦρκοι θὰ ἄφηναν νὰ παρθοῦν νησιά τόσο σημαντικὰ ὅσο ἡ Κρήτη καὶ ἡ Ρόδος. Ἐξάλλου θὰ ἔπρεπε νὰ πολεμήσει τοὺς Τούρκους γιὰ νὰ τὰ ἀποκτήσει, ἐνῶ οἱ Σποράδες καὶ οἱ Κυκλάδες εἶναι ἐλεύθερες καὶ ἓνα μεγάλο μέρος τῶν κατοίκων τῶν νησιῶν αὐτῶν, ποὺ ἦταν καθολικό, θὰ ἔβλεπε μὲ εὐχαρίστηση τὸν ἐρχομὸ τῶν ὁμοθρήσκων τους στὰ νησιά⁴³. Ἀλλωστε δὲν ὑπάρχουν καὶ τὰ χρήματα γιὰ νὰ ξεκινήσει ἓναν πόλεμο μὲ τὸ Σουλτάνο, ἀπλῶς ἐκμεταλεύεται τὸ κύρος ποὺ δίνει ἡ θέση τοῦ ἀρχιναυάρχου τοῦ ἐλληνικοῦ στόλου, στηρίζεται καὶ στὴν ψυχολογικὴ κατάσταση ποὺ δημιούργησε στοὺς νησιῶτες τοῦ Αἰγαίου ἡ προκήρυξη τῶν τριῶν ναυάρχων⁴⁴, ἀφήνοντας ἀπροστάτευτα τὰ νησιά τους, καὶ ἐπισείοντας τὸ ἐνδεχόμενο τῆς ἐπανόδου τῶν Τούρκων, προτείνει σ' αὐτὰ νὰ ὑψώσουν τὴ σημαία τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Ἀγίου Ἰωάν-

40. Βλ. Ε. Πρωτοψάλτης, *ὁ.π.*, τ. Β', σ. 261-262.

41. Βλ. Σπ. Θεοτόκης, *ὁ.π.*, σ. 13-16.

42. Ὁ Ν. Σπηλιάδης, (*ὁ.π.*, τ. Γ', σ. 568), ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Κόχραν «καὶ πρὶν ἢ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶχεν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ τοιοῦτον σχέδιον».

43. Οἱ καθολικοὶ τῶν νησιῶν Σύρου, Νάξου, Τήνου καὶ Σαντορίνης θὰ τοὺς δέχονταν, πιθανότατα, μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση, μιὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ Ἀγώνα, εἶχαν ἐπιδιώξει μὲ ἐπιμονὴ τὴ γαλλικὴ προστασία καὶ κατὰ ἓνα μέρος τὴν πέτυχαν. Βλ. Ε. Ρόζου, *ὁ.π.*, σ. 114-115. Πβ. G. Hofmann, «Das Papsttum und der Griechische Freiheitskampf 1821-1829», *Orientalia Cristiana* 136, Ρώμη 1952. Ἀντ. Παπαδόπουλος, «Ἡ στάσις τῶν Ἑλλήνων Καθολικῶν ἔναντι τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, Παράρτημα 9, τ. 16, Θεσσαλονίκη 1971, σ. 152.

44. ΑΥΕ, *ὁ.π.*, (24 Ὀκτ. 1827). Πβ. Ἀρχ. Ὑδρας, *ὁ.π.*, σ. 320.

νου, γεγονός που πέρα από την προστασία του τάγματος θά τους προσέφερε και την προστασία των καθολικών της Εύρώπης⁴⁵.

Στό σημείο αυτό πρέπει ν' αναρωτηθούμε αν ο Κόχραν ενεργεί από ενδιαφέρον για τους Έλληνες ή εξυπηρετεί άλλα συμφέροντα. Ο Άγγλος ναύαρχος πέρα από τις πολλές ιδιότητες αρχηγού που είχε, ψυχραιμία, αντίληψη, ευστοχία και τόλμη, ήταν παράλληλα φαντασμένος και φιλόδοξος⁴⁶. Ένώ παρουσίαζε τον έαυτό του σαν πρόμαχο της ελευθερίας, καταπονούσε τις κυβερνήσεις που τον προσλάμβαναν με τις συνεχείς και υπερβολικές απαιτήσεις του, φροντίζοντας επίμονα για τὸ συμφέρον του⁴⁷. Και αυτή τη στιγμή προσφέροντας εκδούλευση στους Ίππότες του Αγίου Ιωάννου — δεν ξέρουμε με τί αντάλλαγμα — εξυπηρετεί και τη Γαλλία⁴⁸, που η πολιτική της, πάντα φιλική προς τὸ Τάγμα⁴⁹, ευνουόσε, ιδιαίτερα τώρα, μιὰ ἐγκατάστασή τους στην Ἀνατολική Μεσόγειο και μάλιστα στὰ νησιά του Αἰγαίου. Ἡ ἐγκατάσταση τῶν Ἱπποτῶν στὰ νησιά θὰ δημιουργοῦσε τὸ χῶρο ἀπ' ὅπου θὰ μπορούσε νὰ ἀσκήσει μεγαλύτερη ἐπιρροή πάνω στὸ νεοσχηματιζόμενο ἐλληνικὸ κράτος.

Φαίνεται ὅτι ἡ προκήρυξη τῶν τριῶν Ναυάρχων τελικά, δὲν ἦταν παρὰ τὸ πρόσχημα που χρειαζόταν ὁ Κόχραν γιὰ νὰ δράσει⁵⁰. Ἐκεῖνο που μᾶς κάνει ἐντύπωση εἶναι ὅτι οἱ νησιῶτες ὑποψιάστηκαν ὅτι κάποιοι ἄλλοι κρύβονταν πίσω ἀπὸ τὴν πρόταση αὐτή. Ὁ ἀστυνόμος Νάξου κάνει «συμπερασμὸν ὅτι οἱ λόγοι αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀθῶοι, ἀλλὰ με φρό-

45. Βλ. Π. Κοντογιάννης, ὁ.π., σ. 71. Α. Δασκαλάκης, ὁ.π., σ. 655. Πβ. ΑΥΕ, ὁ.π. (30 Νοεμ. 1827).

46. Βλ. Chabaud - Arnault, *La marine pendant les guerres de l'Amerique du Sud*, σ. 18. Πβ. Κ. Ράδος, *Φράνκ Ἀμπνεϋ Ἀστιγξ* (*Ἑγγραφα καὶ σημειώσεις περὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι*), Ἀθ. 1917, σ. 99.

47. Βλ. Chabaud-Arnault, σ. 18.

48. Τὸ φιλελληνικὸ κομιτάτο τοῦ Παρισιῶ φροντίζει με περισσεία προθυμία νὰ ἐκανοποιήσει κάθε ἀπαίτηση του. Βλ. G. Gervinus, *Insurrection et regeneration de la Grèce*, τ. Β', Παρίσι 1863, σ. 320-321.

49. Βλ. J. Godechot, «La France et la Malte au XIII siècle», *Revue Historique*, τ. 206, Παρίσι 1951, σ. 67.

50. Ἡ προκήρυξη αὐτὴ δὲν βάρυνε καθόλου στὸν καθορισμὸ τῶ ὁρίων τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους. Ὁ λόγος που ἔκανε τοὺς τρεῖς Ναυάρχους νὰ τὴν στείλουν εἶναι συγκεκριμένοι: θέλησαν νὰ προλάβουν τὴν ἐπέκταση τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου καὶ τὴ δημιουργία τετελεσμένων γεγονότων ἀπὸ τοὺς Έλληνες ἀπὸ τὴ μιά, καὶ νὰ περιορίσουν τὴν πειρατεία ἀπὸ τὴν ἄλλη. Εἰδικώτερα θέλησαν νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐκστρατεία στὴ Χίο. Βλ. ἐπιστολὴ τοῦ στρατηγοῦ Guillemot, Γάλλου πρέσβυ στὴν Κωνσταντινούπολη 11 Νοεμ. 1827 στοῦ Α. Δασκαλάκη, ὁ.π., σ. 694.

νημα καμμιᾶς νέας φατρίας ἢ ὁποία θέλει νὰ φέρῃ σχίσμα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ αὐτὸς ὡς ὁμοιόφρων ἠπατήθη εὐγάλε τὸ μυστικόν, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι ἔκαμεν κρότον πασχίζει νὰ ἀνατρέψῃ με προφασιστικούς λόγους, τὰ ὅσα ἐκοινοποιήθησαν εἰς τοὺς δημογέροντας...»⁵¹. Ὁ Σπ. Τρικούπης, γράφοντας στὸν Α. Μαυροκορδάτο, ἀνάμεσα στ' ἄλλα τὸν πληροφορεῖ γιὰ τὸ γεγονὸς καὶ τὸ χαρακτηρίζει «σὰν νόστιμο»⁵². Ὁ Α. Ζαῖμης ἀπ' τὴν ἄλλη σὲ γράμμα του στὸν Κουντουριώτη ἀναρωτιέται «ὅποیان ὑπεράσπισιν δύνανται νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ ἢ σταυροφορικὴ σημαία ἐνὸς συστήματος, τὸ ὁποῖον σήμερον εἶναι ἀνύπαρκτον»⁵⁴.

Ὁ Κόχραν μετὰ ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ καὶ ἀφοῦ ἀπέτυχε γενικὰ στὴν Ἑλλάδα, ἀναχώρησε στίς 29 Δεκεμβρίου μετὰ τὸ «Μονόκερω» γιὰ τὴν Ἀγγλία. Ὑστερα ἀπὸ ὀκτὼ μῆνες ξαναεμφανίζεται στίς ἐλληνικὲς θάλασσες μετὰ τὸ ἐλληνικὸ ἀτμόπλοιο «Ἑρμῆς», τακτοποιεῖ τοὺς λογαριασμούς του μετὰ τὸ ἐλληνικὸ κράτος «καὶ ἀπεχαιρέτησε διὰ παντὸς τὴν Ἑλλάδα μηδὲν πράξας ἄξιον τῆς φήμης του ἢ τῶν προσδοκιῶν καὶ θυσιῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων»⁵⁴.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ⁵⁵

1

Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους,
Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, φακ. 115.

Πρὸς τὴν Σε: Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος

Ἡ φιλόφρωνος προκήρυξις τῶν τριῶν Ναυάρχων τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων θανατηφόρον πληγὴν ἔκαμεν εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν τῶν Αἰγαιοπελαγιτῶν, ἥτις ὀριστικῶς μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου, διότι δὲν τὸν ἀφήνουν λέγουσι νὰ ἐκπλεύσῃ μακρὰν ἀπὸ τὰς μεγάλας ξυράς, διότι θέλουν τὸν καύσῃ. καὶ λοιπὸν ἡμεῖς εἰς τίνος ὑπεράσπισιν εὐρισκόμεθα; μένομεν λοιπὸν ἐλεῖνὰ θύματα τοῦ αἰμοχαροῦς τυράννου καὶ πειρατῶν.

Μᾶς ἀπομακρύνουν οὗτοι οἱ τρεῖς φιλόφρονες Ναύαρχοι μετὰ τὴν προκήρυξιν των καὶ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς φιλοστόργου ἡμῶν μητρὸς Διοι: διότι ἐμποδίζουν τὴν διάπλευσιν κάθε ἐλληνικοῦ πλοίου. πῶς θέλει εἰσακουσθῆναι μετὰ τῆς Διοικήσεως μας; μετὰ τὰς κοῦρτας τοῦ Δουνάβεως; δὲν φανερόνουν ἄλλο, μετὰ ταῦτα τοὺς τὴν φιλόφρονος προκήρυξιν, παρ' ὅτι θέλουν νὰ εἰμεθα πάλι ἐλεεινὰ θύματα τῆς ἀπανθρώπου καὶ αἰμοβόρου τυραννίας τοῦ Αἰμοχαροῦς Σουλτάνου.

51. ΓΑΚ, Ὑπ. Ἐσ., φακ. 112 (29 Ὀκτ. 1827).

52. ΓΑΚ, Ἀρχ. Μαυροκορδάτου, Κ 13 003905.

53. Βλ. Ἀρχεῖον Λαζάρου καὶ Γεωργίου Κουντουριώτου, δ.π., σ. 59.

54. Βλ. G. Gervinus, δ.π., σ. 443. Σπ. Τρικούπης, δ.π., τ. Γ', σ. 173.

55. Στὴν ἐκδοσὴ τῶν ἐγγράφων τήρησα τὴν ὀρθογραφίαν τῶν πρωτοτύπων.

Σε: Διοικηταί! τὰ δικαιώματα τῶν Κυκλάδων καὶ σποράδων νήσων ἦταν ἀσυγκρίτῳ λόγῳ ἀνώτερα ἀπ' ὅτι εἶχον τ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος. ἐπειδὴ καὶ τὸ Ὄθωμανικὸν κράτος ἀνέκαθεν δὲν τὰς κατάρκτησε καθὼς καὶ τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν αἰματοέσσαν ἑομφαίαν του, ἀλλ' αὐταὶ μόναι ἐπρόσφεραν τὴν ὑποταγὴν των εἰς τὸ Ὄθωμανικὸν κράτος. καθὼς καὶ οἱ ἴδιοι νακτιναμέδες τοῦ τότε Σουλτάνου φανερόνουν, οἱ ὅποιοι ἐμπεριέχουν διάφορα κεφάλαια συνθηκῶν, τὰ ὅποια ἦτον δικαιώματα ἱερὰ τῶν κατοίκων τῶν Κυκλάδων καὶ σποράδων νήσων. καὶ τὰ ὅποια προϊόντος τοῦ καιροῦ τὰ κατεπάτησε καὶ ἐμεταχειρίσθη μὲ τοὺς κατὰ καιρὸν καπετὰν πασάδες, καὶ δραγομανέους, ὅχι πλέον αὐτοὺς ὡς αὐτοκλήτους ὑποτελεῖς φόρον, ἀλλ' ὡς Ἰλωτας. μὲλον ὅτι, ἀενάως ἀνεφέροντο πρὸς αὐτὸν ἐλεεινολογοῦντές γοερώς τὰς θλίψεις των, δι' ἐπισήμων ἀρτζουχαλίων, ἀλλ' οὐδέποτε ἡσκακούσθησαν, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ταῦτα πάσχοντες καὶ παρορησιάζοντες, εὗρισκον ἀμέσως τὸν τερπνότερον μπάνιον, ἢ τὴν δολοφονίαν ἢ τὴν γλαφυροτάτην λέξιν (...). Τούτων οὕτως ἐχόντων λοιπὸν εἶχον τὸ δικαίωμα αἱ Κυκλάδοι καὶ σποράδοι νῆσοι, ν' ἀποστατήσουν ἀπ' ἓνα τοιοῦτον ἄπιστον καὶ παραβάτην Δεσπότην (οὕτω ὑπαγορεύει ἡ οὐράνιος δικαιοσύνη καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος) καὶ νὰ προσφέρουν τὸν ἑαυτὸν των ὅπου ἤθελον. καὶ ἤθελε βέβαιον τὸ κάμουν πρὸ πολλῶν ἡδὴ χρόνων, ἂν δὲν ἐπερίμενον τὴν Γενικὴν Ἐθνεγερσίαν, μὲ τὴν ὁποίαν νὰ συναποστατήσουν καὶ αὐταὶ, συνεργούσης τῆς Θεῆς προνοίας, καὶ νὰ συνενωθοῦν ὡς φυσικοὶ πρόγονοι ἐκείνων τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῶν Κυκλάδων καὶ σποράδων νήσων, τὸ ὅποιον καὶ τὸ ἔκαμαν. διότι ποτὲ δὲν ἑκαταδέχοντο νὰ ἐνδυσθῶν ἄλλον Ἐθνος ὄνομα. ἀλλ' ἠθέλησαν νὰ εἶναι Ἕλληνες, καὶ νὰ Διοικεῖνται ἀπὸ Ἑλληνικὴν Διοί: καθὼς καὶ τὸ ἀπέδειξαν ἐμπράκτως. διότι ἀποστατήσασαι ὅλαι αἱ νῆσοι, εἰς ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν μήνα. καὶ εὐθὺς ἔτρεξαν εἰς βοήθειαν τῆς πατρίδος, ὅπως ἡδυνήθη ὁ καθείς. ἄλλος μὲ τὸ ἴδιον του σῶμα (τὰ πεδία τοῦ Ἄρεως Ἀθηνῶν καὶ Τριπολιτζᾶς τὰ ὅποια εἰσὶ βαμμένα ἀπὸ αἷμα, εἰσὶ μάρτυρες τῶν χυθέντων αἱμάτων τῶν Κυκλάδων καὶ σποράδων νήσων) ἄλλος μηχανήματα ἄλλος μὲ ὅπλα, κ' ἄλλος μ' ἄλλα καὶ καθέξῃς.

Ἀφ' οὗ τὸ Ἔθνος κατὰ τὸ δευτερὸν ἔτος τῆς ἐθνεγερσίας ἐσύστησε νόμιμον Διοί: μὲ τοὺς πληρεξουσίους τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ τῶν νήσων, εὐθὺς ὑπέκνυναν εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Διοικησεώς των. καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐπρόσφεραν ἀγογκίστως καὶ προθύμως τὰς ἀποδεκατώσεις των, τὰ τελώνεια των, τὰς συνεισφορὰς των, τὰ βλαία δάνεια κοινῶς καὶ μερικῶς καὶ ὅτι ἄλλο διετάσσοντο. τέλος διεφύλαξαν εἰς τοὺς κόλπους των καὶ ἐπερίθελαν τοὺς καταφυγόντας πρὸς αὐτοὺς ὁμογενεῖς των, Πελοποννησίους, Στερεοελλαδίτας, Εὐβίους, Μοδωνεῖς, Χίους, Κρήτας, καὶ τοὺς ἀπ' ἄλλα διάφορα μέρη Ἀσίας καὶ Εὐρώπης πρὸς αὐτὰς καταφυγόντας. ὑπέφεραν ἀρκετὰ δεινὰ καὶ ζημίας, καὶ ἐκ τούτων τῶν ὁμογενῶν των, πληρὴν δὲν ἐγόγκησαν, λεηλατήθησαν καὶ σχεδὸν λεηλατοῦνται καθημερινῶς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους πειρατὰς, ὑπέφεραν καὶ ὑποφέρουν καὶ τοῦτο βαθέως εἰς τὴν ψυχὴν των φέροντες τὴν λύπην, ἐλπίζοντες μὲ κορυμένην χαρὰν εἰς τὴν καρδίαν των ὅτι θέλει συμμεθεῖναι καὶ αὐταὶ τῆς γλυκυτάτης ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας.

Ἄλλ' αὕτη ἡ προκήρυξις τῶν τριῶν Ναυάρχων (καθὼς ὁ ἐξοχώτατος Λόρδ Κόρχαν διὰ λόγον εἶπε πρὸς τοὺς δημογέροντας μας, ὡς οὗτοι μᾶς εἶπον) ὅτι ὅταν αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐξερεθοῦν ἀπ' τὴν ὀλομέλειαν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος, νὰ ὑψώσουν μίαν σταυροφορικὴν σημαίαν καὶ τότε θέλει εὗρουν πολλοὺς

τῶν Εὐρωπαίων ὑπερασπιστάς, μᾶς ἀπελπίζει, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μᾶς θανατώνει πολιτικῶς. διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν τὴν κοινὴν ἡμῶν μητέρα Διοι: καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Αἰγαίου πελάγους Κυκλάδων καὶ σποράδων νήσων, νὰ ἐρωτήσουν τοὺς τοὺς φιλανθρώπους τρεῖς Ναυάρχους ἐπισήμους, τί ἐννοοῦν εἰς ταύτην τοὺς τὴν προκλήρουν, καὶ ἀναφέρουν μόνον ρητῶς μέσα εἰς αὐτὴν Σπέτζες, Ὑδραν, Πόρον, Αἴγινα καὶ Κούλουρη. καὶ τὰς ἐπιλοίπους νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους τὰς ἀποσιωποῦν.

Ἄν φρονοῦν ὅτι θέλει ὑποκύνουν τὸν αὐχένα εἰς τὸ σύνταγμα τῶν σταυροφόρων, εἶναι πολλὰ λανθασμένοι. ἤμεθα Ἕλληνες, καὶ Ἕλληνες χριστιανοί. κανένας λόγος ῥητορικῶς δὲν θέλει ἰσχύσει ποτὲ νὰ μᾶς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν ὁλομέλειαν τῶν ὁμογενῶν μας. ἢ ὅλοι θ' ἀποθάνωμεν, ὑποκάτω τῆς ἐθνικῆς μας χριστιανικῆς σημαίας, ἢ βλέποντες τὸ ἀμετάθετον καὶ ἄκαμπτον τῆς φιλανθρωπίας, θέλει μετοικήσωμεν ὅλοι εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. καὶ ἀφήνομεν ταύτας τὰς ξυρὰς πέτρας ἐρήμους, διὰ νὰ τὰς κατεξουσιάσῃ τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος, ἢ ὅποιος ἄλλος θέλει. ἄτομα ὅμως ἐλεύθερα, δὲν θέλει δυνηθῶσι ποτὲ νὰ ἐξουσιάσωσι. ἐπίτιδες στέλλω τὸν ἱεροδιάκονον Ἰωσήφ, διὰ νὰ παρηγοσιάσῃ ταύτην μου τὴν ἀναφορὰν πρὸς τὴν Σε: Κυβέρνησιν καὶ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ παρακαλῶ ταχὺτατα χωρὶς τὴν παραμικρὰν ἀναβολὴν τὴν ἔρευναν καὶ ἀπάντησιν ταύτης τῆς προκηρῦξεως. καὶ τέλος πάντων εἰδοποιήσατε ἐπισήμως τὰς νήσους διὰ νὰ λάβουν τὰ ἀπαιτούμενα σωτήρια καὶ δραστήρια μέτρα. καὶ ἢ δυνατὸν, παρακαλῶ αὐτὴν μου ἢ ἀναφορὰ νὰ καταχωρηθῇ εἰς τὴν Γενικὴν Ἐφημερίδα, καὶ εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Διοι:· γνωρίζω δὲ διὰ χρέος καὶ δικαίωμά μου τὸ νὰ ἀναφέρω ταῦτα πρὸς τὴν Σε: Διοί: ὡς Ἀρχιερεὺς τῶν τριῶν νήσων τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ ἑξαρχος πνευματικὸς παντὸς Αἰγαίου πελάγους. διότι ὅπότεν πάλιν ὑποκύνουν αὐταὶ αἱ νῆσοι εἰς τὴν τυραννίαν καὶ πάσχουν πολιτικῶς, θέλει πάσχει καὶ ἡ Ἐκκλησία. διὰ τοῦτο λέγει «μάχου ὑπὲρ πίστεως καὶ ὑπὲρ πατρίδος». μένω δὲ εὐσεβῶς.

1827 Ὀκτωβρίου 26, ἐν Νάξω.

Ὁ εἰλικρινὴς πατριώτης

Παροναξίας Ἱεροθέος.

2

ΓΑΚ. Ὑπ. Ἐσ., φακ. 112.

Ἀδελφὲ κόντε Ἀνδρέα σὲ ἀσπάζομαι.

Προχθὲς σὰς ἠδέασα τὰ ὅσα μὲ τὸν ἐνταῦθα ἐρχομόν του ὁ Κόχραν ἀνέφερε περὶ τῶν Νήσων εἰς τοὺς Δημογέροντας Νάξου οἵτινες ἐπῆγαν πρὸς ἐπίσκεψιν του, καὶ τώρα μὲ τὸν ἐρχομόν τοῦ Κυρίου Βασιλῆον Μπαρλᾶ καὶ Ἀστυνόμου τῆς Νάξου πληροφοροῦνται τὰ πάντα περισσότερον, ὅστις φέρει ἴσον τοῦ Γράμματος μὲ τὸ ὁποῖον ἀναιρεῖ ὁ Κόχραν τὰ ὅσα εἶπεν, καὶ ἄλλο ἴσον τῆς ἀπολογίας τῶν Δημογερόντων πρὸς πάντας διὰ τὰ ὅσα τοῖς εἶπε, καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σὰς περὶτολογῶ, ἐπεὶδὴ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἠδεάζεσθε, ἐγὼ ὅμως κάμνω συμπερασμὸν ὅτι οἱ λόγοι αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀθῶοι, ἀλλὰ μὲ φρόνημα καμμιᾶς Νέας φατρίας, ἢ ὅποια θέλει νὰ φέρῃ σχίσμα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ αὐτὸς ὡς ὁμοίωφρον ἡπατήθη καὶ ἐύγαλε τὸ μυστικόν, ἀλλ'

ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι ἔκαμεν κρότον πασχίζει νὰ ἀνατρέψῃ μὲ προφασιστικούς λόγους, τὰ ὅσα ἐκοινοποιήθησαν εἰς τοὺς Δημογέροντας, οἱ ὁμόφρονες του ὁμῶς λατῖνοι διὰ νὰ συγκεντρώσουν μετὰ ταῦτα τὴν αὐτὴν φατρίαν, ἐπαρακίνησαν καὶ μερικούς ἀπὸ τοὺς ἐδῶ ῥωμαίους καὶ ἔκαμον ἀναφορὰν πρὸς τὸν Κόχραν διὰ νὰ τοὺς ἀφήσῃ διὰ εὐταξίαν τῆς Νήσου τὸν λεγόμενον ἀνεψιὸν του Κολονέλ Οὐρχαρτ, τὸν ὅποιον προλαβόντως εἶχε στείλει ἐδῶ διὰ νὰ γυμνάσῃ τακτικόν, μὲ ὅλους ὅσους εἶχεν ἐδῶ γυμνασμένους, τὸ ὅποιον καὶ ἔκαμε χωρὶς νὰ συλλογισθῇ ὅτι παραβαίνει τὰ χρέη του. διὰ τοῦτο κάμει καὶ ἡ ἐγγένειά σου στοχασμὸν καὶ συμβουλευέσου καὶ μὲ τὴν ἰδίαν κυβέρνησιν νὰ μὴ παραβλέψῃ τὰ τοιαῦτα ὀλέθρια κινήματα, ἐπειδὴ τώρα ὅπου εἶναι εἰς νηπιότητα τὸ πρᾶγμα ἡμπορεῖ νὰ γένῃ κάθε διόρθωσις, ἐὰν ὁμῶς ἀδιαφορήσῃ ἡμπορεῖ νὰ αὐξήσῃ εἰς τρόπον ὅπου ἱατρειὰν δὲν θέλει ἔχει πλέον. αὐτὰ ὅλα σὰς τὰ λέω ὡς ἀληθινὸς Ἕλληνα, καὶ ἡ ἐγγένειά σου μὴν ἀδιαφορήσῃς. τὸ γράμμα μου ὁμῶς βάστατο μυστικὸ διὰ κάθε ἐναντίον. ταῦτα καὶ μὲνω.

Ἐν Νάξῳ τῇ 29 ὀβρίου 1827.

3

ΓΑΚ. Ὑπ. Ἐσ., φκκ. 112.

Ἑλληνικὴ Πολιτεία.

Πρὸς τὴν Ἐξοχὸν Γραμματεῖαν τῶν Ἐσωτερικῶν
καὶ ἀστυνομίας τῆς Ἐπικρατείας

Ἡ Προσωρινὴ ἀστυνομία Νάξου

Σήμερον οἱ κάτοικοι τῆς χώρας Νάξου ἐκρότησαν συνέλευσιν διὰ νὰ ἐκλέξουν ἀπεσταλμένον, τὸν ὅποιον νὰ στείλουν εἰς τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν διὰ νὰ προτείνῃ τὰ ὅσα ἔξοδα ἕως τώρα εἶχε καμωμένα ἡ Νάξος μὲ Διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως, διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἀποζημίωσιν, καὶ εἰς τὸν Ἴδιον καιρὸν νὰ προβάλῃ προφορικῶς καὶ τοὺς λόγους ὅπου ὁ λορδ. Κόχραν ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Δημογέροντας τῆς Νήσου. ἐπροτρήθη λοιπὸν εἰς αὐτὴν τὴν Συνέλευσιν ὅτι σύμφερε νὰ σταλθῇ ἓνας ἀπὸ τοὺς Δημογέροντας ὁ ὁποῖος ἤκουσεν ἐκστόματος τοῦ Κόχραν αὐτοὺς τοὺς λόγους. εἰς τὸν Ἴδιον καιρὸν λοιπὸν ὅπου ἐγένετο σκέψις διὰ νὰ σταλθῇ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον δηλ. ὁ κύριος Δημήτριος Βάλβης, ἐσηκώθη μὲ αὐθάδειαν, καὶ φατριαστικὸν πνεῦμα ὁ κύριος Νικόλαος Ἀταλιώτης, καὶ λέγει παρόντος ὅλης τῆς Συνελεύσεως ὅτι δὲν ἡμποροῦμεν νὰ πηγαίνωμεν νὰ κρισολογούμεθα μὲ τὸν Κόχραν διότι καμμίαν ἐλπίδα δὲν ἔχομεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν σκατοδιοικησιν, καὶ ἄλλους καθαπτόμενους λόγους κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ θὰ κοιτάξωμε τὰ συμφέροντα τοῦ τόπου μας. βλέποντας λοιπὸν ποῖον εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ Ν. Ἀταλιώτη, ἓνας Δημογέροντας εὐρισκόμενος παρόν, ἐξέσχισεν τὸ συστατικὸν γράμμα ὅπου ἦτον ἔτοιμον νὰ ἀπερασθῇ τοῦ ἀπεσταλμένου τὸ ὄνομα, καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν, μὴν ὑποφέροντας νὰ ἀκούῃ τέτοιας παραλόγους ὕβρεις κατὰ τῆς κυβερνήσεως, τὸ ὅμοιον ἐποίησαν καὶ ἄλλα πολλὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως, καὶ οὕτως ἐδιалύθη ἡ συνέλευσις.

Ἐγὼ λοιπὸν κατὰ χρέος ἀναφέρω τὰ τοιαῦτα κινήματα, πρὸς τὴν Ἐξοχον

Γραμματείαν ταύτην, διὰ τὰ λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς ἀπάντησιν τῶν τοιούτων κατασχρήσεων, καὶ μὲ τὸ προσήκον σέβας μένω.

Τῇ 30ῇ 8βρίου 1827.

Ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ προσ. ἀστυνόμου,

Ἐν Νάξῳ.

ὁ Γραμματεὺς του

Μ. Λιάσκας

Προσθήκη.

εἰς τὰς 11 ὥρας τῆς παρούσης ἡμέρας ἐπεριφέρετο ἓνας στρατιώτης μας εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, ἐπῆγαν μερικοὶ τακτικοὶ καὶ τὸν ἔμπροζαν, ἐπειδὴ ᾔθελαν αἰτίαν νὰ ἀνοίξουν κανυὰ καὶ εὐθὺς τὸν ἐξαρμάτωσαν, καὶ δέρονοντας τὸν ἐπῆγαν εἰς τὴν καζάρμα. ἐν ᾧ τὸν ἔδεοναν ἐβγῆκεν ἓνας ἄλλος ἐδικὸς μας στρατιώτης Γιαταγάνας ὀνομαζόμενος, καὶ ἀξιωματικὸς, καὶ μαγκατζῆς μας ἀπὸ τὸν καφφενὲ νὰ ἰδῇ τί τρέχει εὐθὺς καὶ αὐτὸν τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν ἐξαρμάτωσαν, καὶ τὸν ἐπῆγαν εἰς τὸ κονάκι τοῦ κολωνέλου. λοιπὸν τὸν ἐπῆγαν χαμπάρι οἱ ἄλλοι σύνδροφοι μας, καὶ εὐθὺς ἔκλεισαν τὰς πόρτας τοῦ κονακίου ἐπειδὴ ἐβρέθησαν μέσα εἰς τὸ κονάκι, καὶ ὅσο νὰ κατέβω εἰς τὴν αὐλὴν ἐπειδὴ ἔγραφα τὸ ὅπισθεν γράμμα, βλέπω μία κολώνα ὅπου ἤρχετο ἀπὸ τακτικούς ἐπάνω μας, τοὺς φωνάζωμεν ὀπίσω, αὐτοὶ ἐρχόμενοι ἕως μίαν ντουφεκιὰν δρόμον, ἄρχησαν νὰ μᾶς ντουφεκίζουν, καὶ νὰ μᾶς πολιορκοῦν, ἄλλοι μαζί μὲ τοὺς ἀξιώτας ἀπὸ ἓναν μαχαλὰ ὀνομαζόμενον νέον χωρίον. ἄρχησεν λοιπὸν ὁ πόλεμος μέσα καὶ ἔξω ἀκατάπανστα μία ὥρα. εἰς αὐτὸ τὸ μεταξὺ καθὼς ἔμαθα ἐπῆγεν ὁ καπετ. ἀνδρέας Πάτμος εἰς τὸν κολωνέλον, καὶ ἔτι μᾶς ἐσήκωσαν τὴν πολιορκίαν ὅπου μᾶς εἶχαν. ἀφ' οὗ ἡσύχασεν λοιπὸν ὁ πόλεμος, ἐκίνησα νὰ ὑπάγω εἰς τὸν κολωνέλον καὶ νὰ τοῦ δώσω τὸ παρὸν (τοῦ ὁποίου εἶναι ἀντίγραφον) μοῦ εἶπαν πὼς ἀνέβηκεν εἰς τὸ κάστρο νὰ κοιμηθῇ, καὶ ἐγώ ρισα ὀπίσω, καὶ ἔμεινεν διὰ τὴν αὔριον.

Σεβ. Γραμματεία! αὐτὰ εἶναι τὰ ἐδῶ διατρέχοντα, καὶ ὡς χρὸς μου σᾶς τὰ εἰδοποιῶ, καὶ ἡ Σεβ. Γραμματεία ἂς διατάξῃ τὰ δέοντα. τὸ τί τρέχει εἰς τὸ αἰγαῖον Πέλαγος, ἂς τὸ ἐννοήσῃ ἀπὸ τὰ κινήματα. ἡμεῖς Διοικητικὸς κλάδος, καὶ νὰ προξενήσωμεν εἰς αὐτὴν τὴν νήσον τὴν ἡσυχίαν, καὶ εὐταξίαν, καὶ νὰ πεινώμεν καὶ ὅστερον νὰ θέλουν νὰ μᾶς σκοτώσουν. Σεβ. Γραμματεία! ἡ ἐκτελεστικὴ μας δύναμις ἐξαγριώθη, καὶ ζητᾷ ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν διὰ νὰ κάμῃ τὴν ἐκδίκευσιν ὅπως τὴν ἐγγράφει καὶ νὰ διατάξῃ νὰ τῆς δωθῇ καὶ ὁ μισθὸς καὶ σιτηρέσια κατὰ τὴν διαταγὴν τῆς Σεβ. κυβερνήσεως.

Ὥρα ἕκτη τῆς νυκτὸς κυριακῆς!

ὁ Γραμμ. τοῦ Μπαρλά.

Μ. Λιάσκας.

4

ΓΑΚ. Ἀρχεῖο Μαυροκορδάτου Κ 13, 003905.

Ἀδελφὲ μου.

Μάθετε ἓνα νόστιμον. ὁ λόρδ Κοχράνης ταῖς 26 Ὀκτωβρίου ἐπαρουσιάσθη εἰς Χρονόινι λιμένα τῆς Νάξου, καὶ εἶπεν εἰς τοὺς προκρίτους τὰ ἀκόλουθα τὰ ὁποῖα ἐκείθεν ἐγράφησαν ἐδῶ. Καὶ ἔρχομαι εἰς Νάξον ὡς εἰς κεντρικὴν νήσον καὶ σᾶς λέγω νὰ προσκαλέσετε καὶ τοὺς προκρίτους καὶ τῶν ἄλλων Νήσων νὰ συμβουλευ-

θῆτε περὶ τῶν συμφερόντων σας. Ἴσως θελήσουν νὰ σᾶς βιάζων οἱ Σύνμαχοι νὰ ἀποσπασθῇτε ἀπὸ τὴν ὀλομέλειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, καὶ νὰ ὑποκύψετε πάλιν εἰς τοὺς Τούρκους, σεῖς γράφετε ἀπὸ τώρα μίαν διακήρυξιν καὶ διαμαρτυρηθῆτε ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα ὑψώσατε τὴν σταυροφορικὴν σημαίαν. θέλετε εὖρει, τοῦτο κάμνοντες, πολλοὺς εὐρωπαίους ὑπερασπιστάς. Νὰ καὶ ἡ σταυροφορία εἰς τὴν μέσῃ! οἱ αἰγαιοπελαγίτες ἐδῶ συνέχισαν εἰς τὸ ἐπὶ τῶν διαπραγματεύσεων συμβούλιον καὶ ἀπεφασίσθη (ἔδωσα μάλιστα καὶ ἐγὼ εἰς τίνος αὐτὴν τὴν γνώμην) νὰ γραφῇ γράμμα ἀπ' τὸ συμβούλιον πρὸς τὸν σταυροφόρον στόλαρχον λέγον ὅτι τὸ συμβούλιον μὲ ἀπορίαν ἔμαθε τὸ καὶ τό, ὅτι περὶ τούτου δὲν ἔχει τὴν παραμικρὰν εἰδήσιν, καὶ ὅτι τὸν προκαλεῖ νὰ στείλῃ ὅλας τὰς περὶ τούτου ἀναγκαίας πληροφορίας τὰς ὁποίας αὐτὸς ἔχει περὶ τούτου. καὶ νὰ ἰδῶμεν τί θὰ ἀποκριθῇ. δὲν βλέπει τὴν συνθήκην ὅτι λέγει περὶ τὸ αἰγαῖον πέλαγος. ἂν δὲν ἤξερα ὅτι προὔπηρχε τοῦτο τὸ σχέδιον ἤθελα εἰπεῖ ὅτι τὰ περὶ Σάμου λεγόμενα τὰ ἐξέλαβε διὰ ὅλον τὸ αἰγαῖον πέλαγος. ὥστόσο θὰ μᾶς (...) ταραχῇ εἰς τὰ νησιά. Περὶ Χίου βέβαιον τίποτε ἄλλωστε καὶ περὶ τῆς Εὐβοικῆς ἐκστρατείας, μολοντί λέγεται ὅτι καὶ οἱ περὶ τὸν Καρατάσον συνεκστρατεῖουν. τοῦ Κολέτη τὰ ἐξεύρομεν ὡς καὶ ἐντεῦθεν τὰ γράφετε. ἀπὸ Σύρον τίποτα οὔτε καράβιν ἦλθεν ἐκεῖ ἀπὸ Πόλιν διὰ πολλὰς ἡμέρας. Ἴσως ἀληθῶς τὸ ἐμπόδισμα τῶν καραβιῶν. αὐτὰ εἶναι τὰ νέα μας. Χθὲς τὸ βράδυ μᾶς ἦλθεν καὶ ὁ Ζωγράφος. τὸν εἶδα ἐπὶ ποδὸς παρόντων πολλῶν καὶ τίποτα δὲν ἔμαθα ἀκόμα.

Αἴγινα 1η Νοεμβρίου 1827

ὁ ἀδελφός σου,
Σ. Τρικούπης.

5

ΓΑΚ. Ὑπ. Ἐσ., φκ. 113.

Πρὸς τὴν ἑзоχον Γραμματείαν τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τῆς ἀστυνομίας τῆς ἐπικρατείας.

κατάχρεος μου ἀναφέρω πρὸς τὴν ἑзоχον ταύτην Γραμματείαν καὶ (...) τῶν ἐσωτερικῶν, καὶ ἀστυνομίαν ὅτι τὴν 26: τοῦ Ὀκτώβρη ἦλθεν ὁ Στόλαρχος λόρδ Κόχραν εἰς Νάξον καὶ ᾄραξεν εἰς τὸν Κριόν. ἐπήγαν οἱ κοινοὶ Δημογέροντες πρὸς χαιρετισμόν. καὶ βασιλευόντας ὁ ἥλιος ἦλθαν ὀπίσω, ἔβγαλαν λόγῳ ὅτι ὁ λορ Κόχραν τοὺς εἶπεν ὅτι τὸ αἰγαῖον πέλαγος ἔμεινεν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς συμβούλευσεν διὰ νὰ κράξουν καὶ τοὺς προύχοντας τῶν ἄλλων νήσων νὰ κάμουν συνέλευσιν καὶ νὰ ὑψώσουν σημαίαν σταυροφορικὴν καὶ νὰ γράφουν ἀναφορὰν πρὸς τοὺς τρεῖς Ναυάρχους τῶν τριῶν Δυνάμεων ὅτι δὲν δέχονται τὸν ζυγὸν τοῦ Σουλτάνου καὶ ὅτι θέλει εὖρον πολλοὺς ὑπερασπιστάς. αὐτὴ ἡ φωνὴ ἔδωκε μεγάλον κρότον εἰς τὴν ψυχὴν μας μάλιστα τοὺς ὀμήλησα παρρησία τὰ δέοντα καθὼς πολλοὶ καὶ ἄλλοι καλοὶ πατριῶτες ἔκαμαν προκήρυξιν κατὰ τὸ χρέος μου ὅτι νὰ ἡσυχάζῃ ὁ καθ' εἰς (...) τοῦτο καὶ φυλάτῃ ἐκεῖνα τὰ χρῆμα ὅπου τὸ ἔθνος τοῦ ἐμπιστεύθη καὶ ἄς λείπων ἀμέσως καὶ συνελεύσεις ὡς ἐμποδισμέναι ἀπὸ τὴν Γ' Ἑθνικὴν συνέλευσιν. ἂς γνωρίζουν αἱ ἐσωτερικαὶ φατρίαι ὅτι ἡ σεβαστὴ Κυβέρνησις θέλει πάρη μέτρα διὰ τοὺς τοιοῦτους καὶ θέλει τοὺς παιδεύσῃ κατὰ τὸν νόμον. οἱ φατρίαι σας οὔτινες εἶχαν τὸ φρόνημα αὐτὸ τῆς σταυροφορίας ἔστειλαν εἰς λορ Κόχραν καὶ ἀπε-

κρίθη εἰς τὸν συνταγματάρχην καθὼς ἡ κόπια διαλαμβάνει ὅπου εἰς τὴν ἀγορὰν ἐκολήθη. οἱ κοινοὶ Δημογέροντες ἀπεκρίθησαν ὁμοίως εἰς αὐτὸν εἰς τὴν ἀγορὰν καθὼς φένεται. ἐγὼ κατὰ τὸ χρέον ἐσήκωσα τὰ δύο κόπιας καὶ τὰς παρρησιάζω μὲ τὴν φερομένην ἀναφορὰν τῆς ἐξόχου Γραμματείας, ὅπου νὰ παρθῶν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ἐπειδὴ ἂν ὁ λορ Κόχραν εἶχεν αὐτὴν τὴν ιδέαν, διὰ ποίαν αἰτίαν δὲν ἀνεφέρνετο εἰς τὴν Διοίκησιν ὅπου τὸ Ἔθνος εἶναι καὶ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν παρῆ-
σταινον τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον ἄς σκεφθῇ καλὸς τὸ πρᾶγμα ὅτι αὐτὴ εἶναι φατρήα χωρισμοῦ καὶ φατρήα φθορᾶς. τὸ αἰγαῖον πέλαγος ἐγένετο ἄνω κάτω ἀπὸ τοιούτας φατρήας. ἡ ἔξοχος γραμματεία ἄς μὴ δώσῃ προσοχὴν εἰς ἄλλο ἢ μὴ ἄς βάλῃ βάσιν εἰς ὅσα ἀνήκουν διὰ νὰ σβύνῃ αὐτὸν τὸ κακὸν ἐπειδὴ ὑπάγει αὐξάνωντας. καθὼς καὶ προπολλοῦ κατὰ χρέος μου σᾶς ιδέασα εἶμαι καὶ πρόθυμος νὰ δώσω καὶ τὸν λόγον εἰς ὅσα ἀναφέρω. καὶ μὲ τὸ προσῆκον σέβας μένω.

τῇ 5· νοεμ· 1827· Αἴγινα

ὁ εὐπηθὴς ἀστυνόμος τῆς Νήσου Νάξου

Β. Μπαρλάς

6

ΓΑΚ. Ὑπ. Ἑσ., φακ. 115.

Περίοδος Δ'. Ἀριθ: 110.

Ἑλληνικὴ Πολιτεία.

Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων.

Πρὸς τὴν Ἀντικυβερνητικὴν Ἐπιτροπὴν.

Εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 798 ἔγγραφοις τῆς ἡ βουλὴ ἀπαντᾷ περὶ μὲν τῆς πρώτης προ-
τάσεως, ἂν ὁ ἀξιότιμος Στόλαρχος ἀσχολούμενος εἰς κατεπηγούσας ὑποθέσεις δὲν
δυνήθῃ νὰ ἔλθῃ, νὰ οἰκονομήσῃ τὸ πρᾶγμα ἡ Κυβέρνησις, εἴτε δι' ἀποστολῆς πρὸς
αὐτόν, εἴτε ὅπως ἄλλως κρίνει συμφερότερον, ἔχουσα πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν νὰ
μὴ προξενήσῃ βραδύτητα τινὰ ἢ ἐμπόδιον εἰς τὰ πολεμικὰ κινήματα τοῦ ἀξιότιμου
Στόλαρχου.

Περὶ δὲ τῆς εἰσπράξεως τῶν Δασμῶν ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ πράξῃ ἀκριβῶς
κατὰ τὸν περὶ τῆς εἰσπράξεως ταύτης προεκδοθέντα νόμον, τὰς διατάξεις καὶ τὸν
κατάλογον, εἰδοποιούσα περὶ τούτου καὶ τὸν ἀξιότιμον Στόλαρχον, αἱ δὲ πρόσοδοι
ἀνήκουσιν ὁλοκλήρως εἰς τὴν Βουλὴν, καὶ οὔτε ἡ Κυβέρνησις οὔτε ἄλλος τις πρέπει
νὰ ἐπεμβαίνει, οὔτε εἰς τὴν συναγωγὴν, οὔτε εἰς τὸν τρόπον τῆς εἰσπράξεως αὐτῶν,
εἰμὴ διὰ συγκαταθέσεως τῆς Βουλῆς.

Ὁ Πρόεδρος

(Τ. Σ.) Ν. Πενιέρης.

ὁ ἀξ. Γραμμ.

Χ: Αἰνιάν.

Ἰσον ἀπαράλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

ὁ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας Γραμμ. τῆς ἐπικρατείας.

Π. Μ. λουδορίκης.

ΓΑΚ. 'Υπ. 'Εσ., φακ. 115.

'Απόσπασμα ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς 98 ἐκτάκτου Συνεδριάσεως.

Τῆ: 6: νοεμ: 1827:

Μετὰ ἱκανὴν Συζήτησιν ἀπεφασίσθη.

Αον. Νὰ γράφῃ ἡ Κυβέρνησις πρὸς τὸν ἀξιότιμον Στόλαρχον κοινοποιούσα εἰς αὐτὸν τὰ ὅσα ἠκολούθησαν εἰς τὴν Νῆσον τῆς Νάξου, καὶ ζητοῦσα πληροφορίας ἀπ' αὐτόν. νὰ προσκληθῇ δὲ ὁ ἀξιότιμος Στόλαρχος νὰ μετακομίσῃ (...) τὰ ἐκεῖ γυμναζόμενα διὰ τὸ Ναυτικὸν Στρατεύματα, ἐπειδὴ ἡ ἐκεῖ διαμονή του προξενεῖ σύγχυσι καὶ ταραχὴ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Νάξου, ὡς ἐπεμβαίνοντος εἰς τὰ Διοικητικὰ χρέη, νὰ γράφῃ καὶ τὸ συμβούλιον πρὸς τὸν ἀξιότιμον Στόλαρχον, περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, νὰ σταλῇ δὲ καὶ ἄξιος ἄνθρωπος μὲ τὰς ἐπιστολάς ταύτας, διὰ νὰ ἐξηγηθῇ σαφέστερον περὶ τῶν τρεχόντων τούτων εἰς τὸν ἀξιότιμον Στόλαρχον.

Βον. νὰ σταλώσι ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ἐγκύκλιοι πρὸς τοὺς κατοίκους τοῦ Πελάγους, προσκαλοῦσαι αὐτοὺς νὰ μὴν δίδωσι καμμίαν ἀκρόασιν εἰς τὰς τρεχούσας φήμας, ὡς διεσπαρμένas ἀπὸ ραδιούργους καὶ κακεντρεχεῖς ἀνθρώπους καὶ ὅτι τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος δὲν θέλει συγκατανεύσει ποτὲ ν' ἀποσπασθῇ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος ἐκ τῆς ὁλομελείας τῆς ἐλληνικῆς ἐπικρατείας.

Γον. νὰ ἐξετασθῇ ἐνίοι ἐστάθησαν οἱ πρωταίτιοι, εἰς τὸ νὰ ὑποθάλωσι τοιοῦτον φρόνημα καὶ νὰ τὸ διασπῇρωσι παρακινόντες τοὺς λαοὺς νὰ κλίνωσι εἰς τοιαῦτα ὀλέθρια ἀτοπήματα, καὶ νὰ συλληφθῶσι, καὶ φερθέντες ἐνταῦθα νὰ κριθῶσι καὶ κολασθῶσι ἀναλόγως τοῦ ἐγκλήματός των.

'Εν Αἰγίνῃ τῆ: 12: 9βρίου: 1827.

*'Ο ἀξιότιμος Γραμμ.: τῆς Βουλῆς
(Τ. Σ.) Χ. Αἰνιάν.*

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ

ὁ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας Γραμμ. τῆς 'Επικρατείας.

Π. Ν. λοιδορικής.

ΓΑΚ. 'Υπ. 'Εσ., φακ. 115.

'Αριθ: 814.

'Ελληνικὴ Πολιτεία.

ἡ 'Αντικυβερνητικὴ ἐπιτροπή.

'Εγκλείονται 'Αντίγραφα τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 110 προβουλεύματος τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ ἀποσπάσματος τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς τῆς 6: 9βρίου καὶ διατάττει νὰ ἐκδοθῶσι ἐγκύκλιοι ἐπιστολαὶ πρὸς τοὺς Κατοίκους τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους, κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποσπάσματος τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς τῆς 6: 9βρίου τοῦ ὁποῖον 'Αντίγραφα νὰ περικλεισθῶσιν, αἵτινες ν' ἀποδεικνύουν μ' ὅλην τὴν ἀκριβεῖα τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα καὶ εἰς αὐτὴν, καὶ εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν

τῆς Ἑλλάδος, τῆς περὶ σταυροφορίας διασπαρήσης φήμης, ὅτι εἶναι ὅλως διόλου ἐναντίον τῶν ἐθνοσυμφερόντων τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅτι τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος δὲν θέλει συγκατανεῦσει ποτὲ νὰ ἀποσπασθῇ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος ἀπὸ τὴν ὀλομέλειαν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας, καὶ νὰ γίνῃ φροντὶς δραστήριος νὰ συλληφθοῦν ἐκεῖνοι οἵτινες ἐστάθισαν οἱ πρωταίτιοι τοῦ νὰ διαδοθῇ εἰς τοὺς λαοὺς τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους μία τοιαύτη ἰδέα, καὶ νὰ παιδευθοῦν ἀναλόγως τοῦ ἐγκλήματός των, ἀφ' οὗ κριθοῦν.

νὰ ἐκδοθῇ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἀξ. στόλαρχον, κοινοποιοῦσα πρὸς αὐτὸν τὰ διατρέξαντα εἰς τὴν Νήσον Νάξον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν νὰ μετακομίσῃ εἰς ἄλλο μέρος τὰ ἐκεῖ γυμναζόμενα διὰ τὸ Ναυτικὸν στρατεύματα, ἐπειδὴ ἡ ἐκεῖ διαμονὴ τῶν προξενεῖ σύγχισιν καὶ ταραχὴν εἰς τοὺς Κατοίκους τῆς Νάξου, ὡς ἐπεμβαίνοντα εἰς τὰ Διοικητικὰ χρῆμα, καὶ νὰ ζητηθοῦν πληροφορίαι ἀκριβεῖς ἀπ' αὐτὸν περὶ τῶν διατρέξαντων εἰς τὴν Ν: Νάξον.

μὲ τὰς ἐπιστολάς ταύτας νὰ σταλῇ Πολίτης Ἰκανός, νὰ ἐξηγηθῇ σαφέστερον περὶ τῶν τρεχόντων τούτων μὲ τὸν Ἀξ. Στόλαρχον, καὶ νὰ τοῦ σταλῇ καὶ Ἀντίγραφον τοῦ ἀποσπάσματος τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς τῆς 6: 9βρίου.

νὰ προσκληθῇ δὴ ὁ Ἀξ. στόλαρχος νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα, ἂν δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ παντὶ ἀνὰ χεῖρας του στρατιωτικὸν ἐπιχείρημα.

Νὰ ἐκδοθοῦν καὶ ἄλλαι διαταγαὶ πρὸς ὅλας τὰς Κοινότητας τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, περικλείουσαι καὶ Ἀντίγραφα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 110 προβουλευμάτος, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἡ Κυβέρνησις ἀπαιτεῖ ἀνυπερθέτως τὴν εἰσπραξὴν τῶν Λασμῶν, κατὰ τὸν προεκδοθέντα Νόμον, τὰς Διατάξεις καὶ τὸν Κατάλογον.

οὔτε ἡ παραμικρὰ παράβασις αὐτῶν θέλει γενῇ εἰς βάρος καὶ εἰς ζημίαις τῶν Κοινοτήτων, δι' ὅσα ἔξοδα θέλει ἀναγκασθῇ ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐπιβάλῃ δι' ἐκτελεστικὰς δυνάμεις, καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐννοεῖ νὰ δεχθῇ καμμίαν προφασιολογίαν ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἐννοεῖ πρὸς τὴν εὐτελεῖ ἀποζημίωσιν τοῦ Ἑθνικοῦ Ταμείου, νὰ παιδεύσῃ αὐστηρὰ τὴν εἰς τὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος ἀντενέργειαν.

αὐτὰ ταῦτα νὰ γνωστοποιηθοῦν καὶ πρὸς τὸν Ἀξ. στόλαρχον, πρὸς τὸν ὁποῖον νὰ ἐγκλυσθῇ καὶ Ἀντίγραφον τοῦ ὑπ' ἀριθ. 110 προβουλευμάτος.

αἱ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν τῆς Οἰκονομίας, τῶν Ναυτικῶν Γραμματεῖαι καὶ τὸ συμβούλιον, νὰ ἐνεργήσωσι τὸ παρὸν διάταγμα, καθ' ὅσον ἀνήκει εἰς τὸν κλάδον ἐκάστης.

Ἐν Αἰγίνῃ τῇ: 13: Νοεμβρίου: 1827:

ἡ Ἀντικυβερνητικὴ ἐπιτροπὴ.

Ἰ. Μανρομιχάλης

Ἰω: Μ: Μιλαῖτης

Ἰω: Νάκος

ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν
Γ. Γλαράκης

ὁ τῆς Οἰκον. Γραμμ.,
Π. Ν: Λοιδορίκης.

ὁ ἐπὶ τῶν ἑσωτερικῶν.
Α: Λούδος.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

τῇ 14: Νοεμβρίου: 1827: Αἴγινα.

ὁ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας Γραμμ.
Π. Ν. Λοιδορίκης.

ΓΑΚ. Ὑπ. Ἐσ., φακ. 115.

Ἀριθ: 1504.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ἡ Ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τῆς Ἀστυνομίας Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας.
Πρὸς τοὺς Δημογέροντας καὶ κατοίκους τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

Ἡ κυβέρνησις πληροφορεῖται μὲ λύπη τῆς ἀπὸ διαφορῶν πηγῶν ὅτι διεσπάρησαν μεταξὺ ὑμῶν λυπηρὰ ἀκούσματα, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε δικαίως νὰ ταράξουν τὴν ψυχὴν σας, ἀλλ' ἐν ταυτῷ ἔπρεπε νὰ προηγηθῇ καὶ κρήσις τοῦ πράγματος, σὰς εἶπον κύριοι ὅτι τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος, δὲν θέλει λάβει τὴν ἴδιαν τύχην τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὅσον ἀπέχει τῆς ἀληθείας, καὶ τοῦτο γίνεται δῆλον ἀπὸ τὴν συνθήκην τῆς θῆς Ἰουλίου ἄλλο τόσον εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὰς ἀποφάσεις τῆς τρίτης ἐθνικῆς συνελεύσεως, εἰς αὐτὴν κύριοι εἶχατε τοὺς πληρεξουσίους σας, οἱ ὁποῖοι ἔθεσαν τὰς βάσεις καὶ τοὺς ὅρους, ἐπὶ τῶν ὁποίων μέλλει νὰ διαπραγματευθῇ ἡ τύχη καὶ ἡ εἰρήνη τῆς Ἑλλάδος, αὐτὴν δὲ τὴν διαπραγματεύουσιν τὴν ἐπιφύρτησαν εἰς τὰ δύο διοικητικὰ σώματα, μέρος τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν καὶ οἱ ἡμέτεροι ἀντιπρόσωποι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀφιερῶσατε τὴν ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων σας καὶ οἱ ὁποῖοι ἐν ᾧ φροντίζουσιν ὑπὲρ τῶν γενικῶν συμφερόντων, φροντίζοντες καὶ ἰδίως διὰ τὰ ἐδικὰ σας, ἔπρεπε νὰ λάβουν τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ δὲν ἔχει ἀληθείας, ὡς εἰρηται, τείνουν μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς τὰ κοινὰ συμφέροντα, ἀποβλέποντες εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ἦσθε μέρος, καὶ μέρος ἀναπόσπαστον, ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος εἶναι κοινή, ὅλοι οἱ Ἕλληνες θὰ ἀπολλάβουν τὰ αὐτὰ δικαιώματα καθ' ὅσον αἱ περιστάσεις τὰ δίκαια των, καὶ ἡ συμπάθεια τῶν μεσολαβουσῶν καὶ κραταιῶν Δυνάμεων ὑπαγορεύουν.

Ἡ Γραμματεία αὐτὴ λοιπὸν ἐκθέτουσα ταῦτα πάντα πρὸς ὑμᾶς δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀρ. 8024 διατάγματος σας προσθέτει ὅτι δὲν πρέπει νὰ δίδετε τὴν παραμικρὰν ἀκρόασιν εἰς τοιοῦτους λόγους, βάλλοντες πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ἡ ἀπόφασις τῶν κρατούντων τὴν τύχην τοῦ ἔθνους θέλει ἀποφασίσαι ὀλικῶς τὴν ἐδικήν μας καὶ ἔχοντες τὴν πλέον μεγαλυτέραν πεποίθесιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν σας, ὅτι θέλει φροντίσῃ ἐξ ἴσου δι' ὑμᾶς καθὼς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας.

Ἡ Γραμματεία αὕτη περιμένει νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ ἐσᾶς ὅτι εἰσθε ἀφιερωμένοι εἰς τὴν Κυβερνήσιν σας καὶ ὅτι ἐπιβάλλοντες βάσιν εἰς τὰ ἐκτεθέντα θέλετε ἡσυχάσει, καὶ θέλετε γνωρίσει ὅτι κάθε ἄλλη πρότασις ἀπὸ ὁποῖον δῆποτε μέρος καὶ ἂν πηγάξει, ἔχει ὑποκεκρυμμένον σκοπὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ φυλαχθῇτε.

Ἐν Αἰγίνῃ τῇ 7 ἢ 15 Νοεμβρίου 1827.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τῆς Ἀστυνομίας

Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας.

Ἀναστάσιος Λόνδος.

Ἐδριδίκη Α. Ἀμπατζῆ